

לקראת שבועת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 215

פנינים לפרשת כי תשא

אמר לו שיתן כעת 50 אלף להחזקת תורה ובירכו שאת ה- 50 אלף הנותרים ישקיע ויהיה לו סיעתא דשמיא שהם יכפילו פי אלף, ובאמת השקיע הכסף ולאחר תקופה הצליח מאוד והרוויח עליו 5 מיליון דולר

מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על הכסף והעושר

הרב זלמן רזניק

"ואמר להם למי זהב" (שמות ל"ב, כ"ד)

ברש"י בתחילת פרשת דברים כתב שסיבת עשיית העגל היה בשביל רוב זהב שהיה להם.

בני ביתו של מרן ראש הישיבה רשכבה"ג רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל מספרים עד כמה היה מחדד ומחדיר את הענין של יש עושר שמור לבעליו לרעתו, וכשהיו נכנסים אנשים ומבקשים ממנו ברכה שיהיה להם כסף, היה שואל בשביל מה אתה צריך את זה, ובדרך כלל היה המבקש עונה שאם יהיה לו כסף יתן הרבה צדקה, היה רבינו עונה לו, תגיד את האמת! "אני רוצה שיהיה לי כסף, כי אני רוצה להיות עשיר".

והוזה עובדא שאחד נכנס וביקש ברכה לעשירות, שאל אותו רבינו למה הוא צריך עשירות, וענה כי אני רוצה להיות עשיר, ונהנה שעונה את האמת ובירכו, ויעץ לו להשקיע בעסק מסויים אך בתנאי שאינו לוקח איתו שותפים, שעם שותף מובטח שלבסוף יהיה איזה סכסוך, "ואם אתה שומע לעצתי ובכל זאת רוצה שותף, קח לך לשותף את הקב"ה שהוא השותף האמין ביותר שיכול להיות, לעולם הוא לא ישקר אותך, ולא יעלים ממך כלום", ואיך תהיה השותפות עמו, עיי"ז שתיתן 50 אחוז מהרווחים לצדקה, ובאמת הוא קיבל את העצה והתעשר מאד.

וכן היה סיפור עם יהודי שהיה משקיע כספו בבורסה בכל מיני השקעות, והיה לו ברשותו 400 אלף דולר ונכנס אליו ראש כולל וביקש ממנו תרומה להחזקת האברכים חמישים אחוז ממה שיש

לו ובשכר זה יהיה לו סיעתא דשמיא גם בחצי השני, והתלבט מאוד ושלח לשאול את רבינו ואמר לו רבינו שבשכר זה יהיה לו סיעתא דשמיא, אבל מה נעשה שהיה קשה לו להיפרד מהכסף והשקיע את כל הכסף ולאחר תקופה קצרה איבד חמישים אחוז ונותר רק עם 200 אלף דולר, וסיפר את הדברים לאותו ראש כולל אמר לו אותו ראש כולל הלא אתה רואה בחוש א"כ תן עכשיו חמישים אחוז, אך גם מזה היה קשה לו להיפרד ולא עבר תקופה וגם בזה איבד חמישים אחוז ונותר רק עם 100 אלף דולר ושלח לשאול את רבינו מה לעשות ואמר לו שיתן כעת 50 אלף להחזקת תורה ובירכו שאת ה- 50 הנותרים ישקיע ויהיה לו סיעתא דשמיא שהם יכפילו פי אלף, והיהודי ביקש ברכה מפורשת להצלחה, ובירכו רבינו בלשון הפסוק ויסף ה' עליכם אלף פעמים, ובאמת השקיע הכסף באיזו השקעה

המשך בעמוד 16

"לא זכיתי למה שזכה משה רבינו", הוא אמר כמעט בבכי: "אמנם משה רבינו לא נכנס לארץ ישראל, אבל הוא גם לא הוכרח לעזוב אותה אחרי שכבר נכנס אליה. אותי, לעומת זאת, מגרשת ארץ ישראל מגבולותיה!"

הגאון רבי יהושע ליף על הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל

"וּבְלֵב פֶּלַח חֶכֶם לֵב נִתְּנִי חֶכְמָה (שמות ל"א, ו')

יש האוהבים את ארץ הקודש בכל לבם. כזה היה הרב מרדכי גיפטר: הוא התענג על זמן שהותו בארץ, וכאשר נאלץ לעזוב את הארץ הקדושה נעצב בלי גבול.

דמעותיו הטהורות כשנאלץ לשוב לישיבת טלז האהובה שלו שבאמריקה, בערו באש נשמתו מלאת הכיסופים, וליהטו את כל שומעיו. כששב לאמריקה נראה כי משהו מאורו הועם- כי חלק מנשמתו נותר בארץ הקודש.

הרב גיפטר גילם גדלות רוח לצד דבקות הרגש. היו בו ההיגיון של ליטא בשילוב אש יוקדת של תנועת המוסר, ואחד לא סתר את משנהו. הוא חי את המילים שלמד.

כזה היה הרב גיפטר - סולם מוצב באמריקה, וראשו מגיע לישיבת טלז בליטא.

היכרותי עם הרב גיפטר החלה זמן רב טרם התמנה לראש ישיבת טלז. אחד התפקידים הראשונים של הרב גיפטר, אחרי שעזב את הישיבה באירופה, היה רבנות בית הכנסת במרכז העיר בולטימור. הרב רודמן רצה 'לשדך' לרב גיפטר חברותא הולם לדרגתו, ומצא את אבי ראוי לכך.

ימים רחוקים אלו, שבהם למדו בצוותא בבית הכנסת השקט היו ימים של לימוד באין מפריע - שניהם היו צעירים מלאי כוחות ומרץ, ושניהם ביקשו להתמסר ללימוד התורה בלי הפוגה.

כאשר הגיע הרב גיפטר ארצה עם כשלושים וחמישה תלמידים, כדי להקים סניף של ישיבת "טלז" (שבעיר קליבלנד) ביישוב טלזסטון - התהדק שוב הקשר שלי עמו.

היישוב החדש טלזסטון, ששוכן למרגלות הרי ירושלים בסמוך לכפר הערבי אבו גוש, הכיל בנייני מגורים ובתים פרטיים. הוא היה מוקף צמחייה עבותה של יער ירושלים, פינות חמד קסומות מילאו את טלזסטון, ופרחים בכל גוני הקשת פרחו שם בשפע.

רחובותיה של טלזסטון נבנו בצורת הספרה שמונה. כביש הכניסה ליישוב היה תלול, ובקצהו התנשאה רמה שעליה הוקם בניינה המרשים של ישיבת טלז בארץ ישראל.

הרב אליעזר סורוצקין, חתנו של הרב אליהו מאיר בלון ראש ישיבת טלז בקליבלנד, הגה רעיון להקמת קריית מגורים סביב ישיבת טלז בארץ ישראל. כך הוקמה טלזסטון, וכשנתיים לאחר הקמת היישוב נשלח הרב גיפטר לפתח את הישיבה ולעמוד בראשה.

אני ומשפחתי היינו בין ראשוני המתישבים ביישוב החדש כשנה לפני הגעתו של הרב גיפטר. הקרבה בין ביתנו לבית משפחת גיפטר העניקה לי מתנה יקרה וסיפקה לי את הזכות לפתח קרבה אישית לאחד מגדולי ישראל המופלגים, מראשי הישיבות הגדולים ביותר שצמחו באמריקה. ייתכן ששורשו של קשר זה נעוץ בידידותו של הרב גיפטר עם אבי, אך זו לא הייתה הסיבה היחידה לקשר, הרב גיפטר אהב כל בן תורה, והתייחס אליי כאילו הייתי בנו.

משפחת גיפטר התגוררה בטלזסטון יותר משנתיים וחצי, עד שהרב ברוך סורוצקין, ראש ישיבת טלז בקליבלנד חלה, והרב גיפטר נקרא למלא את מקומו. בתקופת מגורי הרב לצדי למדתי בישיבת מיר, אך ניצלתי בשמחה כל הזדמנות שנקרתה לפני להשתתף בשיעוריו. דוגמה בולטת היא השיעור שהיה בימי שיש על הספר "מנחת חינוך".

כיוון שהייתי בין האברכים הבודדים שהייתה ברשותם מכונית, זכיתי להסיע את הרב לפגישותיו עם מאורי תורה, כמו ר' חיים שמואלביץ והרב אלישיב. נסיעות בלתי נשכחות אלה היוו עבורי שעת כושר נדירה אישית עם ראש הישיבה - דיברנו בלימוד, ויכולתי להעלות בפניו כל שאלה ולשאוב תועלת ממוחו החד כתער, מחכמתו העצומה ומדעת תורתו הצרופה.

אני זוכר את ההתפעלות הטהורה ואת ההשתאות האמיתית שראיתי על פניו בצאתו מפגישתו הראשונה עם הרב אלישיב. הוא נראה כאדם שראה מחזה מופעים ויוצא דופן. לא אשכח את מילותיו:

"ראיתי עכשיו את הנסיך של כלל ישראל", הוא קרא ביראת כבוד, "את הנסיך של כלל ישראל!"

בהגיענו לטלזסטון מצאנו את עצמנו בעיר ריקה מתושבים שעתידה לוט בערפל. איש לא ידע כיצד יתפתח האזור שבפרברי ירושלים. בואו של הרב גיפטר ותלמידיו למקום היה עבורנו ברכה של ממש, שכן אז קמה בטלזסטון קהילה אמיתית של בני תורה, מאז יכולנו לארח בחורי ישיבה בסעודות השבת, בסדר שלישי למדתי בישיבה בחברותא עם ר' יוסף סורוצקין. היו אלה שנות זוהר לאורה של ישיבת טלז והשקפתה.

כשנערכו בטלזסטון בחירות למועצה המקומית, ביקש ממני הרב גיפטר להציג מועמדות כנציג המועצה מטעמו. מעולם לא חשבתי להעסק בענייני פוליטיקה, וחשתי שהדבר יגזול זמן רב מלימודי.

"ר' יהושע", הוא אמר לי, "איך געב דיר נישט קיין 'בחירה' אין דעם" - (איני נותן לך אפשרות בחירה בזה!) "דאס איז עבדות" - (זוהי עבדות). "איך געב איך עבדות" - (אני מטיל את העבדות הזו עליך). "דו דארפסט זיין א עבד" - (אתה צריך להיות עבד של ריבוננו של עולם).

מובן שמילים אלה לא הותירו לי פתח סירוב. הבנתי את תחושת השליחות שהוא מנסה לטעת בי. שאלתי: "האם ראש הישיבה מרשה לי להיוועץ בר' חיים שמואלביץ?"

הייתי תלמיד ישיבת מיר, ור' חיים היה מורי ורבי. חשתי חובה לשמוע את דעתו לפני החלטה כזו.

ר' חיים הקשיב בתשומת לב ופסק את פסקו.

"זאלסט ארבעטן פאר ר' מאטל איין יאר" - תעבוד בשביל הרב גיפטר שנה אחת. "נאכדעם, קום צוריק און פרעג נאכאמאל" - אחר כך תחזור אליי ותשאל שוב.

לצערי, בסיומה של אותה שנה כבר לא היה ר' חיים בין החיים, והרב גיפטר נאלץ לחזור לאמריקה, כך שהשאלה כבר לא הייתה מעשית...

אולם בשנה זו הייתי נציג במועצת היישוב טלזסטון. מילאתי את הוראותיו של הרב גיפטר בשלמותן, והשתדלתי בהכוונתו להפוך את העיר למקום של תורה.

אחד הרגעים הקשים ביותר בחייו של הרב גיפטר היה כאשר התבשר שעליו לחזור לאמריקה. אומרים שהרב גיפטר התייעץ עם הרב שך ועם הסטייפלער, והם הורו לו לשוב. הוראה זו הייתה קשה מנשוא עבורו. לפני פרידתו מהארץ מסר שיחת פרידה בבית הכנסת המרכזי של טלזסטון:

"לא זכיתי למה שזכה משה רבינו", הוא אמר כמעט בבכי: "אמנם משה רבינו לא נכנס לארץ ישראל, אבל הוא גם לא הוכרח לעזוב אותה אחרי שכבר נכנס אליה. אותי, לעומת זאת, מגרשת ארץ ישראל מגבולותיה!"

דמעותיו המרטיטות חדורות האהבה לארץ ישראל גרמו לנו השומעים לדמוע. אהבתו לארץ ישראל ולירושלים הייתה עזה כל כך, עד ששמעתי מבני משפחתו שמעולם לא התאושש אחרי

חזרתו לאמריקה. מאותו יום והלאה, הם אמרו, הוא נהיה אדם אחר.

משפחת גיפטר לא חזרה לביתה הקודם בשכונת ויקליף שבקליבלנד. כדי להדגיש שהם במצב ארעי של גלות עברו לדירה שהייתה בפנימיית הישיבה. כך הם חיו - ר' מרדכי למד, לימד והשפיע על הדור הבא של תלמידי טלז, ובה בעת מעולם לא הפסיק לכסוף לאוויר הארץ הקדושה.

פעם שיתף אותי ר' מרדכי בחידוש שחידש, ואותו כתב במכתב ששלח לרב רודרמן:

המשנה אומרת, 'המפסיק ממשנתו ואומר: מה נאה אילן זה, מה נאה ניר זה, הרי זה מתחייב בנפשו'. והרב הסביר: "עד שהגעתי לארץ ישראל, הבנתי שהכוונה היא לאדם השקוע ב'קצות', ב'נתיבות' או ברבי עקיבא אייגר, ועוצר מלימודו כדי להתפעל מיופיו של אילן. התנהגות כזו מעידה על זלזול בלימוד התורה, ולכן האדם מתחייב בנפשו.

אבל עכשיו כשהגעתי לארץ ישראל אני מוצא את עצמי מהלך באותן דרכים שבהן התהלך אברהם אבינו... איך, מאטל גיפטר, גייט אויף די זעלבע בערג פון אברהם אבינו- אני, מוטל גיפטר, הולך באותם הרים, שהלך בהם אברהם אבינו... איינער וואס ביי אים איז דאס המפסיק ממשנתו - מי שמחשיב הכרה כזו (של מראה אילן או הר יפה בארץ ישראל) ומפסיק מלימודו, פארשטייט ער נישט אז דאס איז אויך קודש אבריק הוא - ואינו מבין שגם ההרים האלה הם ביטוי של אלוקות... הרי זה מתחייב בנפשו".

בהמשך מצאתי שביאור זה מובא גם בשם הבעל שם טוב, ומעניין שגם הבעל שם טוב השתוקק להגיע לארץ ישראל, אך מאמציו לא עלו בידיו...

על אף ששהיתי במחיצתו רק שנים ספורות, לעולם לא אשכח את השיעורים ששמעתי ממנו ואת הזמן שזכיתי להיות אתו. לעולם לא אשכח את חיוכו, את חמימותו ואת חכמתו. בעיקר את אהבתו הלוהטת לארץ האבות, ואת שברון הלב שחש כשנאלץ לעזוב את בית המדרש האהוב שבראש ההר ולהמירו במרחביה העצומים של אמריקה ובחורפי קליבלנד הקפואים.

שנות שהייתו המועטות בטלזסטון תיזכרנה תמיד כשנים הטובות ביותר בחייו- שנות ההוד, שנות השובע.

אמר לי פעם צעיר בניו: "התקופה שבה גר אבי בארץ ישראל הייתה מיוחדת כל כך לאבי ולמשפחתי. שנתיים לאחר מכן הייתי בוכה כל לילה עד שנרדמתי- עד כדי כך התגעגתי לארץ ישראל ולחיים בה. זאת הייתה תקופת השיא של חיינו".

זאת הייתה תקופת השיא בחיי משפחת גיפטר. ואני זכיתי לעמוד לצדם בימי הזוהר הללו.

אחרי חזרת הרב גיפטר לקליבלנד נסגרה ישיבת טלז בארץ ישראל, אך לעד יישארו חותמם והשפעתם של הרב גיפטר ושל ישיבת טלז.

(בהיכלם)

ה"חפץ חיים" פשפש בכיסו אחר מעות, אמר לו חתנו: "כבר שילמתי עבור שנינו". הבעה של מורת רוח עלתה על פני קדשו של ה"חפץ חיים". שאל החתן במה פעל שלא כשורה כששילם

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שלט"א על מצוות וכוונות

"את חג המצות" (שמות ל"ד, י"ח)

בבדיקת חמץ וביעורו מקיימים מצות עשה של "תשביתו שאור מבתיכם" (שמות יב, טו), ומצות לא תעשה של "שאור לא ימצא בבתיכם" (שם יב, יט). וכשם שמצוות צריכות כוונה, ואפילו בדיעבד אינו יוצא אם לא כיוון (אורח חיים ס, ד), כך העלה ה"בני יששכר" שגם במצוות לא תעשה אינו יוצא די חובתו אם לא התכוון. וכתב שהדברים מבוארים בכתוב "היום הזה ה' אלוקיך מצוון לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים, ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך" (דברים כו, טז), "בכל לבבך ובכל נפשך", היינו בכוונת המחשבה. "ושמרת" הוא לא תעשה (עירובין צו ע"א) "ועשית" זו מצות עשה, ששניהם צריכים כוונה. ועל כן אומרים: "הריני מוכן ומזמן לקיים מצות עשה ולא תעשה", ששתיהן צריכות כוונה.

אחד היה ה"חפץ חיים" זכר צדיק לברכה, שהיה מחשב בכל מעשה ומעשה כמה מצוות עשה ולא תעשה מקיימים על ידו.

פעם שב עם חתנו, הגאון רבי מנחם מענדיל זאקס זצ"ל, מנסיעה בשליחות מצוה. העגלה עצרה ליד ביתו, פרקו את המזוודות, וה"חפץ חיים" פשפש בכיסו אחר מעות.

אמר לו חתנו: "כבר שילמתי עבור שנינו".

הבעה של מורת רוח עלתה על פני קדשו של ה"חפץ חיים".

כשנכנסו לבית שאל החתן לפשר הבעת מורת הרוח. במה פעל שלא כשורה כששילם.

"פעלת כשורה", הרגיעו ה"חפץ חיים". "ודאי, צריך לשלם. אבל, אמור לי, מה חשבת כששילמת?"

משך בכתפיו. מה חשב, לשלם על הנסיעה!

אמר ה"חפץ חיים": "הפתגם העממי אומר, שהחכם יכול להפוך גם סחבות לזהב, והטיפש יהפוך גם זהב לסחבות.

הלא הלכה פסוקה, שמצוות צריכות כוונה. והרי נתגלגל לידך צרור מצוות. מצות עשה של "בימו תתן שכרו" (דברים כד, טו). ומצות לא תעשה של "לא תבוא עליו השמש" (שם), ומצות לא תעשה של

"לא תעשוק את רעך" (ויקרא יט, יג) זה הכובש שכר שכיר, ו"לא תגזול" (שגם הוא מדבר בכובש שכר שכיר. בבא מציעא סא ע"א),

"לא תלין פעלת שכיר איתך עד בוקר" (שם). ומצות "והחזקת בו" (ויקרא כה, לה), לאפשר ליהודי להתפרנס בכבוד, שהיא הצדקה שאין למעלה ממנה (רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"י ה"ז).

חשבת על כל אלו, כמה שכר הרווחת. לא חשבת, כמה הפסדת בידיים!"

וסיפר לי אחד משרידי תלמידי ה"חפץ חיים" זצ"ל. כידוע, בחוץ לארץ נשאו כפיים רק במוספי רגלים. ה"חפץ חיים" היה הכהן הגדול מאחיו, וכשעלה לדוכן התקשה להיפרד ממנו. ודאי המתין עד אחר הקדיש (כמו שכתב ב"משנה ברורה" קכח, ס), אבל הציבור כבר בפיתום הקטורת וב"עלינו לשבח", וה"חפץ חיים" ליד הדוכן - נשאל על כך, וענה: כהן העולה לדוכן מקיים שלש מצוות עשה, "כה תברכו, אמר להם, ושמו את שמי" (במדבר ו, כג. סוטה לח ע"ב), ומקיים מצות לא תעשה, שאמר בגמרא (ראש השנה כח ע"א): מנין לכהן העולה לדוכן שלא יאמר: הואיל ונתנה לי התורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה מקולי, כגון: ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים (דברים א, יא). תלמוד לומר: "לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם" (שם ד, ב).

והנה כהן המקיים מצוותו ויורד מן הדוכן, ולא עולה בדעתו להוסיף ברכה משלו, אין רצון זה יוקד בו, אינו מקיים מצות לא תעשה זו. אם הגמרא נקטה דוגמה זו, הרי זה משום שצריכה להיות תשוקה יוקדת בכהן, הלואי ויכול היה להוסיף ברכה. כמה חבל שאינו יכול להמשיך ולברך. מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי! וככל לתשוקתו גדולה ובווערת, כך יגדל שכרו - לפיכך מתקשה אני להיפרד מהדוכן, ממקום הברכה..."

ונספר: רבים הכירו את איש מסירות הנפש - רבי מענדל פוטערפאס עליו השלום המשפיע הנודע של ישיבת "תומכי תמימים". וסיפר, בהיותו בחור צעיר פגש באחד מזקני העובדים התמימים, והוא מוטרד וקודר. ילדות היתה בו, וסנט: "מה פשר עצבות זו!"

הוא קם ממקומו בחמת זעם. "שמעו, יהודים", רעם קולו, בעזות מצח כזאת לא נתקלתי מעולם! שיהודים ינהגו בחוצפה וידחו את הזמנתי לשתות עימם!?

סיפור מיוחד על כוחה של מסירות נפש

"ויאמר מי לד' אֵלֵי" (שמות ל"ב, כ"ו)

זה קרה לפני קצת יותר ממאתיים שנה. בעיר סטימטרה שבהונגריה התיישב הגרעין שייסד את הקהילה היהודית. בראשו עמד ר' יצחק (איציק) שטרן, יהודי ירא שמים ובעל כישורים רבים, שעשה חיל בעסקיו והתעשר. הוא הצטיין במיוחד במידת הכנסת האורחים. ביתו הרחב היה פתוח לעוברים ושבים, והוא קיבל את כולם בסבר פנים יפות ואירחם כיד המלך.

שמו של ר' יצחק התפרסם בכל רחבי המדינה. צדיקי זמנו, ובהם רבי מנחם מענדל מרימנוב, רבי משה טייטלבוים מאוהיל, רבי ישראל מרוז'ין ועוד, נהגו לפקוד את ביתו במסעותיהם. בעל הבית קיבלם בחרדת קודש, הניח את כל עיסוקיו החשובים, והתמסר לשרתם ולהעניק להם את כל צורכיהם.

טוב ליבו של ר' יצחק נודע כליכך עד שהצדיקים נהגו לדמותו לגדול מכניסי האורחים בעם היהודי, ולכנות את ביתו בחיבה "אוהלו של אברהם אבינו". להבדיל, גם בקרב האצולה הגויית היו לר' יצחק שטרן קשרים אמיצים. הוא זכה להערכה רבה בחוגי השלטון, ודלתות הפקידים הבכירים היו פתוחות לפניו תדיר.

בלי שקיבל מינוי רשמי נהפך ר' יצחק לשתדלן נמרץ הפועל למען אחיו היהודים. כל מי שנקלע למצוקה בירוקרטית או נתקל ביחס אטום מצד נושא משרה ציבורית, היה פונה אל ר' יצחק וזה היה נחלץ מייד לעזרתו. שליחויות רבות עשה למען אחיו היהודים, והשתדל בעבורם בחלונות הגבוהים, הן בענייני הפרט הן בסוגיות הנוגעות לכלל.

ר' יצחק התברך בנשיאת חן מיוחדת, ובזכותה הצליח למצוא מסילות לליבם של אישים בכירים, שהתאפיינו ביהירות ובשחצנות, במיוחד כלפי יהודים, שממילא הופלו לרעה.

אלא שכל ניסיונו ואישיותו הכובשת לא עמדו לו בסיטואציה המתוחה שאליה נקלע עכשיו.

זה היה בעת ביקור במעונו של שר בכיר, בעבור עניין הנוגע לקהילה היהודית. ר' יצחק בא אליו בחברת עוד יהודי. הוא הכיר את השר ואת אופיו הקפריזי. סמוכיות רחבות היו

בידו, והוא היה יכול להעניש בני-אדם בגחמת רגע. שני היהודים נכנסו אפוא לביתו כשבליבם מעט מתח וחרדה.

באותה שעה היה השר שקוע בארוחת הצהריים, ושני האורחים נתבקשו להמתין. האיש סיים את ארוחתו, קינח את פיו במפית

ונפנה אל האורחים. חיוך רחב עלה על שפתיו. הוא הוביל את השניים אל פינת האירוח, והורה למשרתו לרדת למרתף ולהביא בקבוק יין.

ליבו של ר' יצחק החסיר פעימה. גלגלי מוחו נעו במהירות, מחשבות את התרחישים הגרועים העלולים להתממש בעוד זמן קצר. הוא לא הספיק לחשוב הרבה, וכבר היטה השר את הבקבוק אל הכוסות, מזג מתוכו לשלוש כוסות, והושיט שתיים מהן אל האורחים. "בבקשה, שתו!", הזמין את אורחיו ללגום מהמשקה.

כשראה שהם מהססים דחק בהם: "זה יין משובח ואיכותי במיוחד. הוא עשוי מזני ענבים נדירים, והתיישן שנים רבות בחביות עץ".

שני היהודים ניסו למלמל תירוץ כלשהו, אך השר לא קיבל את ההתנצלויות. "מה, לא תכבדו אותי?", שאל בנימה נעלבת. פניו האדימו. החיוך ששרה עליהן נמחק, וארשת זועפת באה במקומו. הוא קם ממקומו בחמת זעם. מבטו ירה גיצים לכל עבר. "שמעו, יהודים", רעם קולו, "בעזות מצח כזאת לא נתקלתי מעולם!

שיהודים ינהגו בחוצפה וידחו את הזמנתי לשתות עימם! איזו השפלה!".

רגעים ארוכים נמשך מופע האימים של האיש. הוא פער פיו בדברי הפחדה ורהב כלפי שני היהודים, שישבו קפואים וחסרי-אונים בכיסאותיהם. "הקשיבו לי היטב", נופף באצבע מעל ראשיהם של השניים. "אני יוצא מכאן לעשר דקות. בזמן הזה תוכלו לקבל את ההחלטה הנכונה ואז אחזור ונשתה יחד לחיינו. אם תמלאו את רצוני, אמלא אני את מבוקשכם. אם לא, אהרוג אתכם בחרבי כאן ועכשיו!". בדברו שלף האיש חרב נוצצת ונופף בה מול פניהם

באותו רגע ששלף את הפחית מהתיק, קפץ לעברו הודי אחד, והחל לצעוק עליו באנגלית "גנב! חצוף!"

סיפור מיוחד על הישראלי שנסע לטייל בהודו

"וּנְפְלִינוּ אֲנִי וְעַמִּי" (שמות ל"ג, ט"ז)

מאת: הרב יהושע לייבזון

בשבוע שבו אנו קוראים על מעשי העגל, אני רוצה להביא בפניכם סיפור מעניין על יהודי שדווקא בהודו המרובה במעשה אלילים, חזר בתשובה לאביו שבשמים. את הסיפור סיפר הגאון ר' יחיאל מאיר צוקר שליט"א, מתוך הספר 'דורש טוב'

זהו סיפורו של בנו של אחד משופטי בית המשפט העליון שחזר בתשובה. היום הוא משמש כמרצה בכיר, ר"מ בישיבה, ותלמיד חכם גדול. הוא סיפר סיפור מדהים על הגורם המרכזי לחזרתו בתשובה: הסיפור התחיל כשהצעיר החליט שהוא יצא לטיול בהודו, קצת להתאוורר. בהודו יש חוק שאסור לאדם שבא לחוף הים להביא עמו משקאות חריפים מהבית, אלא - אם רצונו לשנות - עליו לקנות זאת בקיוסק הממוקם על חוף הים. כך יכולים הזכיינים, שזכו במרכז על ניהול הקיוסק. לגבות מחיר מפולפל על כל פחית בירה... אדם שנתפס כשהוא מוציא פחית בירה מתיקו - צפוי לקנס כספי גבוה. אבל, לדאבונו הרב, כל העולם יודע ש'ישראלי' הוא שם לוואי לטיפוס חצוף, לא ממושמע, משום ש"כשהם יורדים - הם יורדים עד התהום", וגם מיודעינו החליט לא להיות 'פרייאר', ולא הסכים בשום פנים לשלם חמישה דולר על פחית בירה שעולה חצי דולר בחנות רגילה, וכמובן הביא איתו פחית מהבית בתוך התיק.

דא עקא, באותו רגע ששלף את הפחית מהתיק, קפץ לעברו הודי אחד, והחל לצעוק עליו באנגלית "גנב! חצוף!"

לאחר שסינן לעברו עוד כמה קללות מפיו. לפתע - בבת אחת נעצר, ופנה אליו: "רגע! האם אתה יהודי?" ומשהשיב בחיוב, החל הלה להתנצל: "סליחה! לא התכוונתי! לא התכוונתי לפגוע ביהודי..."

היהודי מיהר להסתלק, אך לאחר כמה דקות חזר, ופנה אל אותו ישראלי ושאל: "האם תוכל לעשות לי טובה, ולבוא איתי אל הכפר שלי? יש לי וספה, ואני מבטיח לך שבדרך לכפר, אכנס איתך לכל מיני אתרים מעניינים, שתהנה מהם מאד. הרי באת לכאן כדי להנות - סמוך עלי, ואתה תהנה!"

היהודי פשוט שיגע אותנו, עד שלבסוף הסכים. והוא עמד בהבטחתו! הוא הכניס אותו לכל מיני מקומות מדהימים ביופיים, שאמנם העריכו את משך הנסיעה, אבל הדבר היה שווה בהחלט.

בסופו של דבר הגיעו לכפר. לפי התנהגותם של התושבים, שהתייחסו ליהודי בהדרת כבוד, מסתבר שהוא היה המוכתר של הכפר. הוא הורה לאורח לשבת על ספסל שעמד במרכז הכפר, ולהמתין. הוא בעצמו נסע עם הווספה, ועבר מבית לבית, לקרוא

לכל תושבי הכפר להתאסף ולבוא אל הספסל עליו ישב הבחור. כעבור דקות ספורות התאספו כל תושבי הכפר, הודים כפרים תמימים, סביב מיודעינו הישראלי. היהודי ירד מעל גבי הווספה, השתיק את כלם, ואמר להם: "האיש שיושב כאן על הספסל הוא מהעם הנבחר! הוא יהודי! הוא חלק מהעם שהאלוקים בחר בו!". כל הכפריים החלו להתרגש... להזיע... חלקם מיהרו להביא פרחים, וחלקם מיהרו לבתיהם להביא לו שקדים ואגוזים..

מרב התרגשות הם פשוט לא ידעו מה לעשות עם עצמם... "אני מבקש שתבינו", המשיך הלה לספר את סיפורו האישי, "ישבת שם, חילוני גמור, עם קוצים ועגילים, ואמרתי לעצמי: על מה הוא מדבר? על מה התרגשות הקהל? מה זה עם נבחר? במה אני שונה מהם? הרגשתי כל כך לא טוב עם זה ונדרתי בליבי: הדבר הראשון שאני עושה כשאחזור לארץ, הוא לברר מה המשמעות של להיות חלק מהעם הנבחר? ממה הם כל כך מתלהבים ומתפעלים? ואכן כששבתתי ארצה ביררתי על מקום בו אוכל ללמוד על משמעות היותי בן העם הנבחר. שלחו אותי לסמינר של ערכים, וכך החל תהליך חזרתי בתשובה" ... עד כאן הסיפור שסיפר. כל אומות העולם מכירים במעלתו של העם הנבחר. כולם יודעים שהיהודי הוא "בן אלוקים". הבעיה המרכזית היא שאנחנו לא יודעים את זה! אנחנו לא מכירים בייחודיות שלנו! אנחנו לא מתהלכים עם התחושה הזאת שאנחנו "בני אלוקים"!

לתגובות: leib1964@gmail.com

צעדתי לצדו של אבא ברחובות ירושלים, לפתע נגלתה מקצה הרחוב דמות שכמותה לא ראיתי מעודי: יהודי שזקנו הלבן יורד על פי מידותיו, אור קורן מפניו, וכל מציאותו אומרת זכות וטוהר. בדיוק כך תיארתי לעצמי את דמותו של אליהו הנביא: "אבא, הנה אליהו הנביא!"

בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א הרבנית ר. צביון מספרת על הסבא רבי אריה לוי זצ"ל

"וְהָיָה קָרְנָן עֹזֵר פָּנָיו" (שמות ל"ד, ל')

את דרכו ללא הפסק עד עלות נשמתה לשמי רום.

כמלאך מושיע

אמנם סבא רבי אריה לא היה 'אליהו הנביא', אולם היה כמלאך מושיע לרבים. כפי ששני לוחות הברית, המסמלים את שני חלקי התורה - מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחברו - מצומדים ומשולבים זה בזה, כך זה היה סבא הצדיק רבי אריה לוי: גדולתו העצומה בתורה ובעבודת הבורא השתלבה בגדלות עצומה של אהבת הבריות. נדכאים ושבורי לב מצאו אצלו נוחם ועידוד וזכו לקבל ממנו יחס חם ואוהב, ואפילו חוטאים ועבריינים התקבלו אצלו בחיבה ובחמלה.

אין אלו מילים בעלמא: האדם היחיד ששם נפשו בכפו וביקר באופן קבוע בבית החולים למצורעים בירושלים היה רבי אריה! אפילו קרובי המשפחה של המצורעים חששו להיכנס לבניין, והם היו משוחחים עם יקיריהם מהמרפסת של המבנה הסמוך. אמנם רבי אריה נזהר ממגע ישיר עם החולים כדי שלא להידבק חלילה, אולם הוא היה משוחח עמם, נוסך בהם תקווה ועידוד ואף מסייע להם למלא את זמנם בדברים של ערך - לומד עמם וקורא לפניהם את פרשת השבוע.

בית החולים למצורעים היה בבעלות נוכרים, ועל כן לחולים היהודים לא היה מזון כשר. סבתא חנה היתה מבשלת להם ארוחות טעימות, וסבא היה מביא את האוכל לבית החולים.

אני זוכרת מעשה זה כאילו התרחש רק אתמול. בהיותי כבת שש צעדתי לצדו של אבא ברחובות ירושלים כשידי נתונה בידו. לפתע נגלתה מקצה הרחוב דמות שכמותה לא ראיתי מעודי: יהודי ירושלמי נמוך קומה, זקן ושבע ימים, זקנו הלבן יורד על פי מידותיו, אור קורן מפניו, וכל מציאותו אומרת זכות וטוהר. בדיוק כך תיארתי לעצמי את דמותו של אליהו הנביא, והנה אני זוכה לראותו פנים אל פנים.

"אבא!" משכתי בידו. "הבט, הנה אליהו הנביא!"

"זהו זיידע רבי אריה שאליו אנו הולכים", חייך אבא... סבא-רבא הגאון רבי אריה לוי זצ"ל הוא הדמות היחידה שאני זוכרת מהדור שמעל סבי וסבתותי. רבי אריה, סבא של אמא, היה כנראה אחד ממעצבי דמותה העיקרית: שתי תכונותיה הבולטות של אמא - מסירותה למען תורתו של אבא ונתינת כל כולה למען הזולת - היו פירות ההנהגה והחינוך של סבא רבי אריה.

כאשר התקיימה שמחת אירוסיהם של אבא ואמא, דיבר סבא הסטייפלר בפני גיסו החזון איש בשבחה של אמא. בין השאר סיפר, כי הבריות אומרות על הכלה שהיא דומה בתכונותיה לסבא רבי אריה לוי. ירושלמים רבים שהכירו את רבי אריה ואת אמא-נכדתו, ציינו בהשתאות את הדמיון הרב בין הסב לנכדה. רבנית חשובה התבטאה בפני על אודות אמא: "לא הבנתי איך ילוד אשה יכול להיות טוב כל כך, אבל אם היא נכדה של רבי אריה - הכל מובן..."

אכן, כשם שסבא רבי אריה ורעייתו באבע חנה הפקירו את עצמם ואת ביתם למען הזולת, כך נהגה אף בתם, סבתא הרבנית אלישיב, ובעקבותיהם נהגה כך גם נכדתם, הלוא היא אמא. וכשם שבנותיו של סבא רבי אריה חונכו להקריב את כל כולן למען תורת בעליהן, כך חונכה גם אמא, ואף ישמה זאת למעשה כל ימי חייה.

את התכונות המופלאות שעברו ב'תורשה' מדור לדור זיהה אף רבי אריה בעצמו. שנים רבות לאחר נישואיהם של הורי, התבטא רבי אריה בפני תלמידו הרב ניסן שוב: "שמח אני לראות את נכדתי הולכת בדרכי אמא, הרואה בסיוע לתורתו של בעלה את ייעוד חייה, ועל כן אינה מאפשרת לבעלה לעסוק בצורכי הבית". אמא אף התחנכה על ידי סבא רבי אריה בעצמו. בהיותה אחת מהנכדות הגדולות נעשתה שותפה למעשי החסד הרבים שלו, והיא המשיכה

פעם ישב הגה"צ רבי הירש פלאי באוטובוס. באחת התחנות עלתה אשה עם כלב גדול, והנהג אמר לה לשלם כרטיס גם עבור הכלב. האשה סירבה. התפתח ויכוח, ומהומה שלמה... המשגיח של ישיבת חברון, אמר לנהג בחיור: "הכלב הזה פחות מגיל 5, ועל פחות מגיל 5 לא משלמים..."

הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א על דמויות מדורות קודמים

"וּבְלֵב כָּל חָכָם לֵב" (שמות ל"ו, ו')

בא לעולם כדי לצלם. יש בעולם מספיק מצלמות... באנו לכאן כדי לעבוד, כדי לעמול!" עם כל מה שהבחור הוסיף לבכות ולהתחנן-הסטייפּלר נותר בשלו! בשום פנים לא אברך אותך שיחזור לך הכח כבתחילה... זו קללה ולא ברכה!

אספר סיפור על בחור נוסף שבא למרן ראש הישיבה לצוק"ל וסיפר לו שיש לו בעיות בישיבה בה הוא לומד, והוא מבקש לעבור לישיבה אחרת. נענה ראש הישיבה והשיב לו: "יש לך בעיות? יש לך קשיים? דע לך שזה לכתחילה! כשלא הולך הכל חלק - זוכים לקנות תורה, כי תורה נקנית ביגיעה, ביסורים! רק בצורה כזאת אדם עולה וגדל בתורה". הוא הורה לו, הלכה למעשה, לא לעבור ישיבה.

הדור שלנו- כבר אמר ה"חפץ חיים" זצ"ל- הוא דור מפונק. משום כך מעטים הם הזוכים לתורה. אנו גדלים בדור שהכל צריך ללכת כמו שרוצים וכל בעיה- ולו הקטנה ביותר- מוציאה אותנו מן הלימוד. בצורה כזאת- אי אפשר לגדול!

ישיבת "אורחות תורה" בתחילת דרכה היתה מעל מאפיה. היה קשה מאוד ללמוד שם. היו הרבה עשן וריח שהקשו על הלימוד. באנו למורינו, ראש הישיבה זצ"ל ושטחנו באוזניו את הקשיים. נענה ראש הישיבה ואמר, בהגברת קול: "וכי סבורים אתם שהבריאה השתנתה? מאז ומעולם כך היתה דרכה של תורה: פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה. אם הכל היה טוב- אי אפשר להצליח, כדי להצליח- חייבים שיהיו קשיים! תשמחו שאלו הם הקשיים שלכם... תורה בלי עמל ויגיעה, בלי השקעה ומסירות- לא הולכת!".

כבר אמרו חז"ל (שבת קל ע"א), שכל מצוה שמסרו ישראל עצמם

אני זוכר שפעם אחת התנהל ויכוח גדול בין רבי הירש פאלי לרבי חיים שאול קרליץ, זכר צדיקים לברכה, ויכוח שעד היום איני יודע מי הצודק בו, ואיני מתיימר להכניס את ראשי בין שני הרים גבוהים: רבי הירש אמר כך: כל דבר שלא משקיעים בו- נאבד מהר. דוגמא לכך מצאנו באדם הראשון: הוא הוכנס לגן עדן, מלאכי השרת היו צולים לו בשר, ומסננים לו יין, ולא היה חסר לו כלום. אולם הוא נטרד משם מהר מאוד! ולא סתם נטרד, אלא עם קללות שהשפיעו על כל האנושות. כל כך למה? כי הוא קיבל את גן עדן בקלות, הוא לא היה צריך לעמול עליו.

דוגמא נוספת שהביא רבי הירש זצ"ל היתה מלוחות ראשונים, שאותם קיבלו ישראל בקלות, ומשום כך אף אבדו אותן בקלות. גם כאן אנו סובלים מכך עד עצם היום הזה, ועלינו ללמוד תורה מתוך טרור ומתוך שיעבוד.

רבי חיים שאול חלק עליו ואמר: וכי סבור אתה שהיה קל לו, לאדם הראשון? והרי הכתוב אומר (בראשית ב', ט"ו): 'ויקח ה' את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה', הקב"ה היה צריך לקחת אותו בדברים, ולשכנעו להיכנס לגן עדן, ומשום שאדם לא רצה בכך. וכי יש לנו מושגים על העמל של אדם הראשון? האם אתה רוצה שהוא יכין לעצמו את הבשר והיין וזה יקרא העמל? אדם הראשון חי כל כולו בעולם של עמל, שאין לנו מושגים עליו...

בכל מה שנוגע לאדם הראשון איני יודע. יש ויכוח בין שני גדולים. אבל במה שנוגע לנו - היסוד ברור ובודאי נכון: מה שבא לאדם בקלות- הוא מאבד מהר, שלא כמו מה שהגיע אליו על ידי טורח ויגיעה. זהו טבע הבריאה! מה שאדם קונה בעמל, ממשיך ללוות אותו, ונשאר איתו לנצח.

היה פעם בחור כישירוני מאוד, בעל זכרון מופלא, שיכול היה לעבור על דף גמרא שלם בחמש דקות. לאחר מכן היה ניתן לערוך לו "מבחן סיכה" על כל מה שלמד. בוקר אחד, לאחר שהתעורר משנת הלילה, גילה לתדהמתו שאיבד את כל זה...

הוא רץ לכל הגדולים שיברכוהו, ויתנו לו עצות מה לעשות. כל אחד מהם אמר לו משהו אחר, כל אחד לפי דרכו ולפי שיטתו.

אבל תגובת הסטייפּלר זצ"ל היתה שונה. הוא אמר לו: "אני בשום פנים ואופן לא אקלל אותך... מצלמות בראש אינן ברכה! אדם לא

עליה, כגון עבודת כוכבים ומילה- עדין היא מוחזקת בידם, וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמם עליה- עדין היא מרופה בידם.

התומר דבורה נעלם!

שמעתי משני הורים של שני בחורים, שהיו רגילים להגיע לביתו של רבי הירש לעיתים קרובות. אחד מהם היה קרוב משפחה שלו. יום אחד, כשהגיעו לביתו, מצאוהו יושב ובוכה. הבחור, קרוב המשפחה, שאל אותו לסיבת הבכי, ורבי הירש השיב: "היתה גניבה בבית". הבחורים התפלאו. הבית היה מסודר, הכל עמד על מקומו, על איזה גניבה הוא מדבר?

הבחור הנ"ל פנה שוב לרבי הירש ואמר בבדיחותא: "כנראה חלמתם חלום... הרגענו! לא היתה גניבה. הכל נמצא במקומו!".

אך רבי הירש, שהיה נסער מאוד, טען בלהט: "היתה גניבה! גנבו לי את ה"תומר דבורה"! הוא לא נמצא במקומו הקבוע בארון הספרים"... אנחנו צוחקים מהסיפור הזה, ורבי הירש בוכה ממנו... כמה רחוקים אנו מן האמת.

רבי הירש לא מוצא את ה"תומר דבורה" במקום. הוא רוצה ללמוד בו, ואינו יכול... נורא נוראות! היתה גניבה בבית! הספר איננו, והוא יושב ובוכה! אלא מאי? במקרה הגרוע ביותר, אפשר לצאת לחנות ולקנות "תומר דבורה" חדש - הכל טוב ויפה, אבל בינתיים אין לו את הספר בו חשקה נפשו ללמוד! בינתיים- אין לו חיים...

זוהי בקשת החכמה, ייקור החכמה, ההערכה הגדולה לתורה, של אדם גדול.

חי למען הזולת

ואם בר' הירש עסקינו, צריך לדעת שלכל בית מדרש היו דברים שמאפיינים אותו באופן מיוחד. אין לאחד מעלה על רעהו. מינאי ומיניה יתקלס עילאה. המיוחד שהיה בישיבת סלבודקא, חברון, תחת הנהגתם של שני המשגיחים, רבי מאיר חדש ורבי הירש פאלי, היתה ההקפדה על הארת פנים ומידות טובות. שני המשגיחים שמשו דוגמא חיה לתלמידים בהשקעה המיוחדת שלהם למען הזולת. איך לשמח אותו, איך לסייע בעדו, איך לרומם אותו. החיים שלהם היו הפקר למען הבחורים בישיבה. הבית של רבי מאיר היה פתוח יומם ולילה. הפקר גמור. תלמידים נכנסו, אכלו ושתו בו כאות נפשם, בכל שעה. הוא אף נתן את מפתחות הבית לבחורים. לא היו לו חיים פרטיים.

כשרבי הירש נפטר באתי לניחום אבלים. הקריאו שם מכתב שיהודי שלח בפקס, ובו הוא מבקש למחות מחאה, וכך כתב: "הפליגו בשבחו של רבי הירש זצ"ל עד כמה היה מקרב את כל אלו שהכיר, והיה מפקיר את עצמו למען הבחורים שבישיבה. ואני מבקש למחות! וכי רבי הירש קירב רק את הקרובים אליו? וכי הפקיר את עצמו רק לבחורי הישיבה? אני שכבתי ב'הדסה', רבי הירש לא הכיר אותי וכשראה שאני נמצא בצרה- אי אפשר לתאר במילים, כמה הוא מסר את עצמו למעני. הרגשתי שהוא לא חי בשביל עצמו, אלא בשבילי ובשביל אחרים..."

להלן אחד הסיפורים שסיפרו עליו בישיבת חברון. קשה לדעת את האמת אם היה או לא היה. אבל בדרך כלל לסיפורים שיצאו משם היה 'בית יד':

פעם ישב רבי הירש באוטובוס, באחד הספסלים האחוריים. באחת התחנות עלתה אשה לא דתיה עם כלב גדול, והנהג אמר לה לשלם כרטיס גם עבור הכלב. האישה סירבה. התפתח ויכוח, הטונים עלו, והתפתחה מהומה שלימה...

המשגיח של ישיבת חברון לא התבייש... הוא פסע מסוף האוטובוס עד הנהג, ואמר לו בחיוך: "הכלב הזה פחות מגיל חמש, ועל פחות מגיל חמש לא משלמים כרטיס"...

ברגע אחד נרגעו הרוחות... הנהג חייך, האישה חייכה, הויכוח הסתיים, והאוטובוס המשיך לדרכו... מה תאמרו? בושות! ביזיונות! לא, כבוד התורה! כל אלו לא מעניינים את רבי הירש! מה שמעניין אותו הוא להגיד מילה טובה אחת, ולהשכין שלום בין אדם לחברו.

מידות טובות- שורש הגידול

אני זוכר עדיין 'ועד' שמסר לנו רבי הירש:

הוא הביא את החסיד יעב"ץ ששואל שאלה: אצלנו מסמלת רחל, בתו של כלבא שבוע, את הסמל לאהבת תורה. היא העדיפה לוותר על כל העושר של בית אביה ובלבד שתוכל להינשא לעקיבא, רועה הצאן. לכאורה צריך להבין, מה ראתה לשטות זו? הרי היא לפום מעלותיה- יכלה לקבל את הבחור הטוב ביותר של עולם הישיבות, בפרט שאביה הוא אחד משלושת העשירים הגדולים ביותר בירושלים. מדוע היא לוקחת רועה צאן, שאך לפני זמן מועט אמר: "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור"?

הוא ביאר: עקיבא- עוד בטרם הפך להיות רבי עקיבא- היה מעולה במידות. כשיש מידות טובות- יחד עם רצון אמיתי להשקיע בלימוד התורה. כפי שרחל אבחנה שהרצון הזה קיים אצלו- אין ספק שהוא יעלה ויתעלה מעל כולם. הבסיס להצלחה בלימוד הן המידות הטובות. כשיש מידות טובות יש קרקע פוריה להצמיח פרות משובחים, ועל ידי עמל ויגיעה של עשרים וארבע שנות לימוד הוא יגיע אל הפיסגה.

לראות בכאב ובצרת הזולת

כשאחי יוסף מבחינים שהעניינים במצרים מתחילים להסתבך, הם אומרים איש אל אליו (בראשית מב, כא): "אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת". שואל הרמב"ן: מדוע לא תולים את הסיבה לצרות הבאות עליהם, בעצם העבירה שעשו- בגלל המכירה שמכרו אותנו? הוא מתרץ דבר מזעזע, קשה לי להירגע ממנו, וזה לשונו: "חשבו להם האכזריות לעונש גדול יותר מן המכירה, כי היה אחיהם בשרם מתחנן ומתנפל לפניהם ולא ירחמו!"

נורא ואיום! הם מכרו את אחיהם לישמעאלים, קרעו אותו מאביהם, אבל כל זה לא גרוע כמו "אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו". פגם במידות- שלא להאזין לתחוננו אח שמתחנן על נפשו-

לפתע באמצע הלילה, נקישות נשמעות על דלת חדרו, התלמיד התעורר, הביט בשעונו, ארבע בבוקר!! מי נוקש בשעה זו על הדלת? והנה נקישה נוספת, ועוד אחת... התלמיד קם, נטל את ידיו ופתח את הדלת, לתדהמתו רבי ברוך בער, הראש ישיבה הנערץ בפתח, פניו שמחות ומאירות כלפיך...

סיפורי הוד על 'עמל התורה' - התנאי לקניינה!

הרב ישראל ליוש

את המציאה...

"וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵתוֹ בְּהַר סִינַי" (שמות ל"א, י"ח)

ככלתו, כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. [רש"י]

הגמרא במסכת נדרים לח א אומרת: א"ר יוחנן בתחילה היה משה לומד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה שנאמר 'ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו'.

נשאלת השאלה: אם בלאו הכי משה רבינו לא יכול היה ללמוד את התורה מעצמו והיה נזקק למתנתו של הקב"ה, מדוע, אם כן, היה עליו לשהות שם ארבעים יום וארבעים לילה בלא לאכול לחם ובלא לשתות מים, הרי יגיעה זו לא הועילה לו כלום?

האלישיך והחתם סופר (בחידושו 'למס' כתובות נ א) למדו מזה דבר נורא, כל אחד בלשונו ובסגנונו, משה רבינו צריך היה לשהות שם ארבעים יום במחיצתו של הקב"ה לפני קבלת התורה, כדי לנקות ולטהר את עצמו מהבלי העולם הזה שעסק בהם בהיותו במדבר עם בני ישראל, ורק אחרי שארבעים יום 'לחם לא אכל ומים לא שתה', נפרד מהגשמיות, התבדל והתנתק מהם, הפך הוא לכלי המסוגל לקבל את התורה.

יש שלמדו מכאן לימוד נוסף כמאמר חז"ל: 'לא יגעת ומצאת אל תאמין, יגעת ומצאת תאמין', בלימוד התורה היגיעה היא תנאי הכרחי במציאה, אי אפשר ללמוד תורה, להשיגה ולהבינה בלא יגיעה, אך גם אחרי העמל והיגיעה הרי היא בגדר מציאה, כאילו הוא זוכה מההפקר בסייעתא דשמיא בידיעת התורה ובהבנתה.

ביאור זה יישב להגאון בעל ה'בית הלוי' זצ"ל קושיא על מאמר חז"ל הנ"ל: 'יגעת ומצאת תאמין', הלא 'יגיעה' היא ההיפך מ'מציאה', כי הרי המציאה באה לו בהיסח הדעת בלא יגיעה כלל, אם כן מדוע נקראת התורה 'מציאה' אחר שקדמה ליה 'יגיעה'?

אלא, למד מזה הבת הלוי חידוש בדרכי יגיעת התורה, אדם עמל על קושיא חמורה בסוגיא, עולים בדעתו כמה תירוצים ודרכים לפתרון המבוכה, ולפתע בא לו במחשבה ממקום אחר תירוץ פשוט ומחוויר להפליא שכלל אין לו קשר לתירוצים הקודמים שעלו לו בעמל רב, אין זה אלא כי היגיעה היא תנאי בלימוד התורה, ובעקבותיה ימצא

בישיבת 'כנסת בית יצחק', ישיבתו של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל בעל ה'ברכת שמואל', נאמר השיעור כללי באימה וביראה, דממה מוחלטת שררה שם, התלמידים רוצים לקלוט כל מילה, כי יודעים הם שלפני שהיא נאמרה היא נשקלה בפלס הניתן בידי גאון הגאונים, ויותר מששקל מה לומר, שקל גם מה לא לומר. בגלל ידיעה זו לא נשאלו שאלות כמעט כל השיעור, כי הם ידעו שהתירוץ, הקושיא או הראיה שנאמרו, עברו שבע בדיקות ושבע חקירות, והשאלה שעלתה במוחם, עלתה בודאי אף במוחו הגאוני של ראש הישיבה והיא נשללה, אם כן, מי אנחנו שנעורר או נערער?! פעם, התעוררה לאחד התלמידים שאלה חמורה באמצע השיעור, אך ידע הוא כחבירו שבשיעור מקשיבים ולא שואלים, הוא רשם את השאלה לעצמו ולאחר השיעור נגש לר' ברוך בער והציע את שאלתו.

"שאלה טובה" - אמר ר' ברוך בער - "לא חשבתי עליה כלל, אענין בה..."

הבחור הוחמא מתגובתו של ראש הישיבה וחיכה למוצא פיו, ואכן לאחר כמה דקות של עיון, אורו פני הרב, הוא הרצה לפני השואל תשובה נפלאה שהאירה את הסוגיא באור חדש, אור יקרות, ובשמחה של תורה שב התלמיד לגמרתו, להמשיך לעסוק במשוח חייו.

מה היה נס ההצלה של הרב שך, בעקבות כך שלא קיבל 'סידור מלא' בארוסיו בשונה משאר חבריו?

ומה היתה תשובתו המנחמת של מרן הרב שך לילד היתום

הרב בנימין בירנצוויג

"וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרְאוּ" (שמות ל"ג, כ"ג)

והביאו אותו לפני משפט צבאי בפרשבורג, כשנכנס החתם סופר לחדר השופטים הכירו מיד ראש השופטים וקרא לו להכנס לחדר מיוחד, שם גילה לו שהוא החייל שגר איתו בבית העשיר בעיר פרשבורג, ושמחו זה עם זה ומיד הבטיחו שלא יתן לו שום עונש כיון שהוא יודע שהעלילו עליו עלילת שקר, ופטרו מן המשפט ללא דין ודברים כלל.

בעקבות מאורע זה אמר החתם סופר את הפרוש הנפלא על הפסוק "וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרְאוּ" כפי שהובאה בתחילת המאמר. בספר אוצרות התורה מביא עוד מעשה נפלא ממרן הרב שך שביאר כן פסוק זה: מספרים שהביאו ילד יתום מאב ואם אל מרן הרב שך שישוחח עמו ויחזק אותו בצרה שבאה עליו, אמר לו הרב שך במה אוכל לנחמך על הצרה הקשה שפקדה אותך? גם אני התייתמתי בגיל צעיר ויודע אני את צרתך הגדולה?! אבל אספר לך סיפור שיוכל לחזק אותך, בהיותי בישיבה הבחורים הטובים והמצוינים כשהגיעו לגיל הנשואין היו מקבלים מהמחותן סידור מלא! מה שהיה נקרא בזמנו כל צרכי הדירה והחתונה, וכל אחד שחזר מהאירוסין היו שואלים אותו מה הבאת אתך, זה היה מושג שכל חתן חוזר עם מטען גדול לאחר אירוסיו, אמנם מספר הרב שך לילד היתום, אני כשהתארסתי לא קבלתי דירה, באותה שעה אמרו לי חברי שאעזוב את השידוך ואחפש שידוך אחר, שהרי בחור בעל שם כמוך ודאי שראוי לו לקבל סידור מלא, ועוד כיצד תסתדר ללא דירה, אבל הבנתי שהשידוך מן השמים ולכן לא בטלתי את השידוך.

והנה באותם ימים הגיעו שמועות שיתכן שתפרוץ מלחמה, וכל אחד ניסה לחשוב כיצד יעזוב את מקומו ולאן, מה יעשה עם רכושו ועוד ספקות קשות... ואני כיון שלא היתה לי דירה משלי וגרתי בדירה

פירוש נפלא ומחזק פירש מרנא החתם סופר בפסוק זה: פעמים רבות אנו רואים מאורעות שונים הנעשים בארץ ויש מהם גם שמכאיבים ומצירים לאדם, ואיננו יודעים לאיזה צורך עשה אותם הקב"ה? למה באה עלינו צרה זו ועוד שלל תהיות? אבל כאשר עוברים ימים רבים, ובאים והולכים כל מיני אירועים ומקרים שכשאנו מסתכלים אחורה אנו רואים ומבינים למפרע שלא בחינם עשה ה' ככה אתנו בעבר, כמה טובה גדולה היתה טמונה במאורע שהיה נראה לנו כשוד ושבר עבורנו, ואז שמחה גדולה והודאה פורצת מלבנו לה' יתברך.

זה מגלה לנו מרנא החתם סופר, מתבאר בפסוק שלפנינו: "וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי" לאחר שעבר זמן ונעשה תכלית הדבר, אז תבין למפרע לאיזה צורך נעשו המעשים והמאורעות שקרו אתך מלפנים, אבל "פני לא יראו" לפני שהוגשמה המטרה בזמן התרחשותה, אין רואים את הצורך במעשים אלו, אין אנו מבינים תמיד תכלית המעשים והמאורעות, כי "מה' מצעדי גבר כוננו", כל דרכיו ומעשיו התבררו לאחר זמן כי מאת ה' היו ובמחשבה מלפניו להיטיב לאדם בדרכיו. כמה דבר זה מחזק ומעודד לא ליפול ברוח המאורעות אשר קורים את האדם, שיש מהם שמכאיבים ומצירים לו מאד, בודאי לאחר זמן כשיזכה לראות, אז יראה כי הכל מאת ה' ולטובה, ובזה יתחזק לבו בבטחון ואמונה בה' יתברך.

פרושו זה של החתם סופר מובא בספר חוט המשולש (עמוד סז בהערה) כלקח והבנה שיצאה לחתם סופר בעקבות מעשה שקרה עמו וזה לשון המעשה שם: כאשר החתם סופר היה בחור, הוא בא לעיר פרשבורג כדי ללמוד שם, וכל ארוחותיו ניתנו לו ע"י עשיר אחד מתושבי העיר. באותו זמן התאכסנו חיילים צרפתים בבתי יושבי העיר וגם אצל העשיר ההוא התאכסנו כמה מהם, בין החיילים היה אחד שהתקרב מאד אל הבחור הקטן משה סופר וביקש ממנו שילמדהו כמה דברים נחוצים ותמורת זאת הוא ינקה את בגדיו וישרת אותו בשאר דברים, הבחור משה סופר לא יכל לסרב והסכים לבקשת החייל.

כעבור למעלה משלושים שנה כאשר החתם סופר כבר היה רב בעיר פרשבורג, פרצה מלחמה בין אוסטריה לצרפת, ופרשבורג היתה בקו החזית, באותו זמן העלילו על החתם סופר שהוא מרגל

כאשר הגראי"ל שטיינמן זצ"ל היה מגיע ל'נתיבות עולם' לשמחות, לא ויתר על ביקור קבוע ב'דוכנו' של ר' משה. כדי ללחוץ יד להוכחה היה וקיימת ש'צדקה תציל ממוות', וכדי לשמוע ממנו שוב את סיפורו המרגש

חבילת הוופלים שהצילה חיים והמתכון לביטוח חיים מוכח

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"פי תשא" (שמות ל, י"ב)

החיים!

החיים שלנו, זה הערך הכי חשוב שלנו. כולנו יודעים שיש לנו הרבה ערכים ואינטרסים, אבל לשמור על החיים הוא הדבר הראשון במעלה, החשוב ביותר. כל התורה כולה - למעט 3 עבירות - נדחית מפני פיקוח נפש, כי הצו המחייב את שמירת החיים - הוא הנעלה ביותר, והוא גובר על כל דבר אחר..

מה לא עושים אנשים כדי למנוע מעצמם סכנה? כמה מאמץ ומשאבים מושקעים בהארכת חיי אדם? האם יש משהו שיכול לתת חיים ואדם היה מונע אותו מעצמו? - הרי כל מה שיש לאדם יתן בעד נפשו, בעד אריכות ימיו. כל כוחות הנפש והגוף, כל האמצעים הטכנולוגיים והממוניים, כל מה שיש בעולם - נועד לתת חיים, להאריך חיים, לשפר את החיים! ואם חלילה אדם נקלע לסכנת חיים - הוא יופתע לגלות כוחות נפש אדירים ועוצמות פיזיות בלתי מוכרות, הכל כדי לשמור על חייו!

ולצד כל ההשתדלות המתחייבת לשמירה על החיים, ישנו גילוי אדיר, מוכר מאוד אך ראוי לייחד אליו תשומת לב. זהו פסוק קטן בספר משלי, ובתוכו עצת חיים יעילה ונדירה, קמיע מופלא שפשוט עובד ומאריך חיים:

'צדקה תציל ממוות'! - פשוט כך. לא אגדות, לא הבטחות, לא סיפורים. פסוק מפורש, שלוש מילים שחקוקות בסלע. יהודי שנותן צדקה זוכה לשכבת ביטחון, לביטוח חיים אמיתי!

זה לא בחינם. כי הרגע הזה בו יהודי לוקח כסף שעבד עבודו, דמים שיש בהם תרתי משמע, מטבעות שהשיג בעמל וזיע, והכסף הזה יכול לשרת אותו, להיטיב את חייו, להעניק לו איכות חיים, בית יפה, ריהוט איכותי, מזון משופר, ובכל זאת הוא מתגבר על נטייתו הטבעית להשתמש בכסף לצרכיו האישיים, ותחת זאת מעניק את הכסף הזה לזולתו ונותן צדקה -

זהו רגע דרמטי, רגע שפותח שערי שמים, רגע שמעניק חיים. זהו רגע בו הקדוש ברוך הוא אומר כביכול לאותו יהודי: 'אתה נתת מכסף שעשוי לשפר את חייך, אז אני מעניק לך חיים!' - וכשבורא עולם אומר ומבטיח, זוהי הבטחה שיש לה כיסוי, זהו ביטוח חיים, זה מה שמבטיח את ההיחלצות מכל צרה ואף מסכנת איבוד חיים רח"ל, לטובת חיים ארוכים!

אלא שבכל זאת, יהודים רבים כל כך רוצים לתת צדקה, ולמרות רצונם העז - הם אינם יכולים. על כספו של אדם מוטלים חובות רבים, לדאוג לחינוך הילדים וצורכי פרנסת המשפחה, ולא תמיד הקומץ שהוא מרוויח משביע את ארי ההוצאות... האם יהודי כזה אינו יכול לקחת חלק במצוות צדקה? האם הוא לא זכאי לרכוש את ביטוח החיים הטוב בעולם? האם יהודים חסרי אמצעים כלכליים - אינם זכאים לזכות להחיות נפש עניים?!

חלילה וחס. הצדקה היא מצוה ששייכת לכל יהודי, וכולנו יכולים ליטול חלק בה. כיצד? - הסכיתו ושמונו גילוי מהדהד, מדברי הגמרא במסכת בבא בתרא דף י': 'כל הרודף אחר הצדקה - הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות לעשות בהן צדקה!'

כלומר, חובתו וזכותו של כל יהודי לעסוק בצדקה. ואם אין ביכולתו האישית - עליו לרדוף אחרי הצדקה, לשאוף לעשות צדקה, לנסות ולפעול בכל דרך למען הצדקה - ובורא עולם יעניק לו כסף כדי שיוכל לתת צדקה. וכיצד? המהרש"א על אתר מגלה, כי יהודי שמתאמץ לגייס כסף לצדקה, לשכנע אחרים לתת צדקה, לשדל יהודים לתרום מהונם לצדקה - בורא עולם שולח לו הון אישי, כסף לרוב, כדי שבאמת יוכל לזכות לתת צדקה משלו!

מדהים! אם עד עתה ידענו שיהודים בעלי יכולת יכולים לזכות במצוות הצדקה, מסתבר שכל אחד יכול, הדבר קרוב לכולנו מאוד! כל שעלינו לעשות הוא להתבונן, לחשוב, להתאמץ ולפעול כדי להרבות צדקה, להסביר את מעלת הצדקה, להתניע תהליכי צדקה במעגלים שסביבנו. זהו דבר שכל אחד יכול לעשות, והוא שמבטיח שבורא עולם יעניק לו את היכולת לחלק צדקה לעניים ונוקמים,

מי שנענה לזעקת אחיו העני, מי שמקדיש מהונו ומלחמו ליהודי נזקק - זה ביטוח היים עבורו. אם אני חי ונושם - אני ההוכחה לחוסנה של הפוליסה הזו! - סיכם ר' משה

גורלו... הוא התכופף, הוציא את חבילת הוופלים והעניק אותה בחיך לעני שהנהן בראשו בתודה, וברעבונו כי רב התיישב על הריצפה במקום והחל לאכול מהוופלים בתיאבון מוגבר... ר' משה הביט בו כאינו מאמין, במבט חטוף ניתן היה לראות כיצד הצבע חוזר ללחייו של העני, איך כוחותיו שבים אליו. בהתבוננות נוספת, הסיק ר' משה כי כנראה כבר כמה ימים שלא בא דבר מאכל לפיו של העני הלז, ובשל כך - בראותו את חבילת הוופלים, ולנוכח תשישותו וחולשתו לאור רעבונו הארוך והמוגבר - לא יכול היה להתאפק וביקש את חבילת הוופלים, אותה חיסל על אתר... כשסיים העני לאכול, נפנף בתודה לר' משה, ועזב את המקום. השעות הוסיפו לנקוף, עוברים ושבים רבים מילאו את הרחוב ההומה והסואן, ור' משה מכר כרטיסי לוטו בשפע רב ביום כה עמוס. בשעת צהריים מאוחרת, כשסוף הצום התקרב ובא, הבין ר' משה כי כדאי שיתחיל להיערך לסוף הצום, ושם פעמיו לחנות סמוכה - כדי לרכוש משהו לאכול לכשייצא הצום, תחת חבילת הוופלים שהחיתה את נפש העני... הוא נועל את הקופה, קושר אותה ואת כל הציוד, מתרחק מהשולחן שלו כמה עשרות מטרים לכיוון החנות, ואז, בדיוק אז - - -

בום!

פיצוץ אדיר הרעיד את צומת הרחובות דיזינגוף וקינג ג'ורג'. ר' משה עומד בחזית החנות, שומע היטב את הפיצוץ, הוא נעמד על מקומו מפוחד, אט אט החלו כוחות ההצלה להגיע, יללות סירנות מילאו את החלל, כוחות משטרה ואבטחה חסמו את כל הצומת, שהוא ניצב בשוליה 'רגע!' - פתאום ניתר כנשוך נחש, 'הפיגוע לא התרחש מאחוריי, הוא התרחש בדיוק מול המקום בו אני עומד 9 שעות ביום! הוא התרחש 2 מטר מהמקום בו שולחני ניצב! אז איך ניצלתי בעצם? איך נותרתי חי? למה לא עמדתי בשולחן באותו רגע? איך עזבתי את הדוכן ביום כה עמוס? מה גרם לי לזנוח את המקום שלי ואז הוא נזכר. חבילת הוופלים!

לעמוד לעזר דלים ואביונים, להגשים את השאיפה לקחת חלק במצוות הצדקה!

פרשת השבוע שלנו פותחת בפסוק 'כי תשא את ראש בני ישראל', וחז"ל חושפים רובד עמוק בדורשם את הפסוק על כך שכל יהודי העוסק בצדקה הדבר נושא את ראשו, מגביה את מעמדו, מקרב אותו ומרומם אותו קדימה. זה הזמן לתפוס את ערך הצדקה בשתי ידינו, להחליט כי אנו פועלים להרבות בצדקה, הן מכספנו והן בהפעלת זולתנו. כך נזכה לשמירה עליונה ממרומים, ולהבטחת חיינו ואורך ימינו, כמובטח לעוסקי הצדקה!

"חבילת הוופלים שהצילה את חיי"

היה זה בבוקרו של יום תענית אסתר תשנ"ו. ר' משה לב ז"ל עשה את דרכו אל מקום עבודתו כמוכרן של 'מפעל הפיס', בדוכנו שבתל אביב. דוכנו של ר' משה לא היה כדוכנים של ימינו - ביתן קטן שמתוכו מוכרים את כרטיסי הלוטו, אלא שולחן נייד ופתוח לכל עבר, אותו היה מציב במה שמכונה 'נקודות אסטרטגיות' הומות אדם.

כמדי יום, גם באותו בוקר הגיע למרכז צומת הרחובות דיזינגוף וקינג ג'ורג', פתח את השולחן המתקפל, העמיד את קופסת הכרטיסים, הציב את הקופה הרושמת, וגם תלה מסביב כמה מודעות על ההגרלה המתקרבת. אחר כך פתח את הכסא המתקפל, סידר את התיק מתחת לשולחן, ואז נזכר כי זהו יום תענית - כך שלא יאכל לאורך כל היום עד קריאת המגילה לביל פורים. לפיכך נטל את חבילת הוופלים שהביא עמו - ותחב אותה ברישול מה אל התיק... הוא החל להזמין עוברים ושבים לקנות כרטיסי לוטו להגרלה הגדולה או כרטיסי 'חיש גד' לזכיה מיידית, ואט אט הרחוב הלך והתמלא, וגם הלקוחות הגיעו בזה אחר זה. עם כל עשר דקות שחלפו הפך המקום להומה יותר ויותר, הן זהו יום ערב פורים, יום סואן בחנויות ובשווקים, בטח בצומת כה מרכזי אליו מתנקזים אלפי אנשים טרודי קניות ססגוניות של ערב פורים...

לפתע, עבר מולו אדם חיזור שהתהלך בעצלתיים, פניו חיזורות, מצבו מכמיר לב. הוא נראה כהומלס - חסר בית מצוי, לבוש בלויי סחבות, רזה באופן קיצוני, ומעיניו נשקף אוקיינוס של כאב. הוא קרב אל הדוכן ופשט ידו, ור' משה נכמרו רחמיו, ועל אתר העניק לו מטבע הגון...

אלא שאותו יהודי עני, לא הסתפק במטבע ודחה אותו מלפניו. הוא קרב אל השולחן, והצביע על חבילת הוופלים המבצבצת מתיקו של ר' משה, כאומר 'את זה אני רוצה'. ר' משה הביט בעני ובחפיסת הוופלים לסירוגין, והרהר 'הלא נתתי לו תרומה נאה, מדוע הוא חומד גם את הוופלים בהם אני אמור לשבור את הצום? שיקח לו את הכסף וירכוש לו מזון, למה להעניק לו את חבילת הוופלים הבודדת שברשותי, שאמורה להשביע את רעבוני בצאת הצום?!

אבל מראהו של העני האלמוני שבר את לבו, ולבסוף החליט להתגבר על עצמו. 'אני כבר אשיג לי אוכל לצאת הצום בדרך אחרת' - חשב, ולא ידע עד כמה המחשבה הזו עתידה להציל את חייו ולשנות את

פוליסות ביטוח חיים... הוא נהג לשבת שעות ארוכות בשערי ישיבת 'נתיבות עולם', ולזכות את הבאים בנתינת צדקה. לעצמו היה לו די, הוא ביקש למכור עוד ועוד ביטוחי חיים מוצלחים, שהוא ההוכחה לאמינותם ועמידותם בעת סכנה...

וכאשר הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל היה מגיע לנתיבות עולם' לשמחות, לא ויתר על ביקור קבוע ב'דוכנו' של ר' משה, בו זיכה את הרבים במצוות צדקה. כדי ללחוץ יד להוכחה חיה וקיימת ש'צדקה תציל ממוות', כדי לשמוע ממנו שוב את סיפורו המרגש, אותו היה הרב שטיינמן שב ומספר לשועי עולם שעלו למעונו, כדי לעודדם לתת צדקה. לימים, נכתב הסיפור במלואו בספר 'מזקנים אתבונן', ויהיו הדברים לעילוי נשמתו של ר' משה לב זצ"ל, שנפטר בשנת תש"ע ולא הותיר זש"ק.

וללמדנו בא: **פי אלף משבעל הבית עושה עם העני - העני עושה חסד עם בעל הבית.** מצוות צדקה היא נוסחת פלא, כלי רב עוצמה, ביטוח יוצא דופן, מפתח של שערי שמים. כשעני פושט אלינו יד, גם אם כל בקשתו היא חבילת וופלים..., כשיש לנו הזדמנות לתמוך ולסייע, גם אם מדובר בסכום פעוט..., כשאנו יכולים לפעול או להפעיל, לתת משלנו או להתרים אחרים - אנו ניצבים בפני הזדמנות פז! הבה ננצל רגעים כאלה, נסתער עליהם בכל הכח. ניתן צדקה משלנו ככל יכולתנו, ואם אין ביכולתנו - נפעיל אחרים, נשכנע את הזולת, נשדל ונתמוך כדי להרבות צדקה וחסד. זו הדרך, זה הכלי, כך נזכה לפתוח לנו שערי שמים לניסים גלויים ולשפע אושר ועושר!

כן כן, דקות ארוכות ארכו לו כדי להצליח לחשוב בצורה סדורה, ולשחזר את קורות היום: תענית אסתר. הוא בצום מהבוקר. היתה לו חבילת וופלים. הגיע עני. קיבל מטבע. לא היה מרוצה. לטש עיניו לחבילת וופלים. הוא לא רצה לתת לו. לבסוף התגבר ונתן. לא נותר לו מה לאכול, ולכן הוא עזב את הדוכן, ומיד לאחר שעזב את הדוכן כדי לקנות מזון חלף המזון שהעניק לעני האומלל - בדיוק אז התרחש הפיצוץ!

כלומר, הוא מסכם לעצמו: 'העני הזה הציל את חיי. בזכות חבילת הוופלים שנתתי לו'

לא עוברות כמה דקות, והוא עזב את המקום, מניח לכוחות ההצלה והחירום לעשות את שלהם. הדוכן שלו נהרס כמובן כליל ולא נותר ממנו כל זכר, והוא רכש שולחן חדש, אותו מיקם במקום אחר בתל אביב

חלפו כמה חודשים, וביום מן הימים, בעומדו בדוכן, לפתע ניגשת אליו אשה, רועדת מבכי ונרגשת עד כלות. 'אתה חי?!?!' - אני לא מאמינה! - הרי ראיתי אותך בזירת הפיגוע דקות לפני שהתרחש! אחר כך ראיתי את רסיסי השולחן, את כסאך המפורק... האומנם זה אתה?!

'זה אני!' - השיב לה ר' משה בשלווה, 'וחיי ניצלו, כדי לספר לך ולכל יהודי שצדקה תציל ממוות. שמי שנותן צדקה, מי שנענה לזעקת אחיו העני, מי שמקדיש מהונו ומלחמו ליהודי נזקק - זה ביטוח חיים עבורו. אם אני חי ונושם - אני ההוכחה לחוסנה של הפוליסה הזו!' - סיכם ר' משה.

ולא ארכו ימים רבים, עד שר' משה הפך ממוכר כרטיסי לוטו, למוכר

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי סיומי הש"ס של 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

* חדש! קבלו תזכורת יומית ללימוד הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

על לימוד התורה בשבת

כנגד תרי"ג מצוות, ובפרט לפי הגר"א שכל אות בדברי תורה היא מצווה, הרי כשעושים זאת בשבת מכפילים כל אות ואות במספר שש מאות ושלוש עשרה. א"כ כשאדם יושב ולומד בשבת הרי אין סוף למצוות שיכול להוסיף. הבן איש חי אף כתב בספרו (בן איש חי חלק ב' פרשת שמות) בשם המקובלים, דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול.

יש סברות עמוקות שרק בשבת אפשר להבין

מובא בהקדמת הספר 'רבי שמעון ותורתו' בשם מרן החזו"א זצוק"ל שאמר, שיש סברות עמוקות בתורה שאי אפשר כמעט להבינם בימות החול, ורק בשבת קודש יכולים להבינם מכוח קדושת השבת. כעין זה מובא באבן עזרא (שמות כ' י"א) וז"ל: כי ד' קידש זה היום וזימנו לקבל הנפשות תוספת חכמה יותר מכל הימים. וכן באגרת השבת לבעל אבן עזרא נאמר: בכל יום ימצאו שערי תבונה, ביומי בשבת נפתחו מאה שערים. ומובא בס' באר משה להאדמו"ר מאזורוב זצ"ל בפרשת יתרו בשם הקדמונים, עה"פ 'אם שמע תשמע בקול', ר"ת שבת, שאז יכולים לשמוע ולהבין את דבר ד'. ובמאירי (ביצה ט"ז ע"א וגיטין ע"ו ע"א ושבת קי"ח ע"א) כתב שעיקר הנשמה יתרה בשבת הוא כדי להגביר כח השכל של האדם לבל יתערב בלימודו שום ערבוב.

שבת היא עת רצון לקבלת התורה

הב"ח בסימן רצ"ב כתב ששבת הוא עת רצון לקבלת התורה. דהרי לדעת כולם תורה בשבת ניתנה, דהיה אז עת רצון כשנתנה להם, ומשום כך אומרים בתפילת מנחה 'ואני תפילתי לך ד' עת רצון', שהיום הוא עת רצון לקבלת התורה, שקורין בו עתה במנחה, והוא הגורם שתענני. (ע"פ הרב אליקים דבורקס, מנהג ומקורו, יתד נאמן ויקהל תשע"א)

החיוב המיוחד לעסוק בתורה בשבתות

הטור או"ח סימן ר"צ מביא וז"ל: אמרה תורה לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם, כשיכנסו לארץ ישראל זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא על ידי? אומר, יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולים לעסוק בך. ומסיים הטור: על כן צריך שיקבעו מדרש ללימוד בשבת. וכן בילקוט שמעוני (פרשת ויקהל) וז"ל: רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקב"ה, עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו מן דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת ולכנס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני וכו'. הב"י מביא את דברי המדרש ומוסיף: מכאן סמכו בכל תפוצות הגולה להיקבץ בבתי כנסיות לקרוא מקרא ולדרוש בדברי אגדה אחרי סעודת שחרית.

מה שלומדים בשבת לא שוכחים מהר

כתב בספר 'שפת אמת' סוף פרשת כי תשא, דתורה שלומדין בשבת אין שוכחין במהרה, וכמו שרמזו זאת בזמר 'זכרו תורת משה עבדי במצוות שבת גרוסה', בתורה שגורסין בשבת אין שוכחין מהרה, כי יום שבתון אין לשכוח. וראוי לציין שבספר רמתים צופים על התנא דבי אליהו, פירש לשון התנא דבי אליהו (פ"א) 'שבת יעשה כולו תורה', שע"י לימוד תורה בשבת משפיע לכל השבוע שיוכל ללמוד בו תורה.

לימוד בשבת נחשב

כמו תרי"ג פעמים לימוד בחול

מרן החפץ חיים זצוק"ל כתב שכל לימוד תורה בשבת נחשב כמו תרי"ג פעמים לימוד בחול, וכפי שמובא בס' לב אליהו ח"ב עמ' 38 ששמע זאת ממרן הח"ח, היות שאמרו חז"ל ששקולה שבת

הבטחון הוא הרגיש שנעשה עשיר, דמקודם הוא חשב שהרכוש עושה עשירות, אבל עכשיו הרגיש שהוא מאושר היות ורכש לעצמו בטחון בה'.

ולעומת זה היה מעורר רבות שלא לעשות כל דבר בשביל כסף אלא לעשות גם לשם שמים, ועובדא היתה שנכנס אליו המשגיח בישיבתו "ישיבת גאון יעקב" הגה"צ ר' נחום ברנשטיין ובישר לו שהשיג תורם לתת מתנה לבחורים שנבחנו על הנלמד בסדר אחה"צ והרבה בחורים הצטרפו לסדר של המבחן, ואף כבר היה מבחן אחד והבחורים הצליחו מאוד, אמר לו רבינו שדעתו שצריך להתרגל לא לעשות כל דבר רק תמורת כסף, שאל הר"נ שליט"א האם לבטל את כל התוכנית אמר לו רבינו שלא, אך הוא אוחז שזה הרגל לא טוב, אמר לו ר"נ אולי שראש הישיבה יכתוב לבחורים את דעתו שאל אותו רבינו והם יקבלו? ואמר בוודאי אם הר"י יכתוב כולם יקבלו, וז"ל המכתב:

לכבוד ידידי העמלים בתורה ה' עליהם יחי'. בשורות אלו באתי להגיד לכם מה שבלבי, הן ודאי שלב האדם נפתה עבור עניינים גשמיים יותר מלהיות ברוחניות בלי תערובת של הנאות עולם הזה, ואי אפשר לבקש מדורינו זה אשר אנו נמצאים בהסתר פנים מאד, מ"מ מי שבכל זאת ישם מבטו להתרומם קצת מלהיות שקוע מאד בהבלי עוה"ז, אשרי לו ואשרי חלקו.

ובאמת איך אני יכול לתבוע מצעירים דברים כאלה אשר גם להמבוגרים צריך מאוד להתחזק, מ"מ קצת להתרומם מוכרחים, אם ירצה לעלות קצת על סולם אשר קצה ראשו בשמים, תזכו לילך בדרך הישרים ותהי' מאושרים בעולם הזה ובבא.

ולאחר תקופה הצליח מאוד והרויח עליה 5 מליון דולר, והתקשר לאותו ראש כולל לבשר את הבשורה הטובה, אמר לו אותו ראש כולל א"כ כעת שיתן לו את המעשרות מהרווח בסכום של חצי מליון דולר, אמר להם אותו יהודי אני כבר עכשיו גביר וקשה לי [לבסוף נתן תרומה מכובדת אבל לא מה שהגבאים ביקשו].

ופעם אחת נכנס גביר גדול שהיה נותן הרבה צדקה ושוחחו על הצדקה שנותן, אמר לו רבינו אתה לא נותן אפילו מעשר, אך אותו גביר התעקש שנותן מעשר מרווחיו, אמר לו רבינו תיסע לבינתך ותבדוק בישוב הדעת ותראה שהינך טועה, שכל מה שאתה נותן סכומים גדולים זה מסמא את עיניך, ואינך מבחין שאתה לא נותן מספיק צדקה, ובאמת כך הווה שאותו גביר חזר לביתו ובדק ומצא שבאמת הוא לא נותן מספיק צדקה.

וסיפר רבינו שהשתתף בשמחת הנישואין של הרב שמחה זיסל דסלר זצ"ל, בין המשתתפים היה גם דודו הג"ר אליהו אליעזר דסלר זצ"ל המשגיח דפוניבז' בעל ה"מכתב לאלהיו" אשר נשא דברים לכבוד החתן ובסיום דבריו בירכו שלא יהא עשיר, נכח שם הג"ר אהרן וינשטיין (חמיו של הגרמ"ש שפירא זצ"ל) שזעק מה רע שיהיה עשיר מותר לו להיות עשיר, וענה לו הרב דסלר לא! להיות עשיר זה לא טוב [והיה רבינו זצוק"ל מסיים שברכתו של הרב דסלר התקיימה ולא היה עשיר].

ועוד סיפר על מרן הגר"י שקיבל נדוניה גדולה וקנה בה בית גדול ששווה הון רב, וחשב שעי"ז יוכל לשבת ללמוד בשלוה כל ימיו, אבל אח"כ הוא הפסיד את הכל, התיישב מרן הרב מבריסק זצ"ל ולמד את שער הבטחון בספר חובת הלבבות, ואמר שמאז שלמד שער

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א

עמל ויגיעה, עם לימוד מוסר, לב טוב ומידות טובות!
כפי שאמר ה"חפץ חיים" זצ"ל, שהבאנו לעיל, מעלת הדורות הראשונים היתה שהם השקיעו יותר!
פעם פנה אדם ושאל את הרב שך איך נהיים אדם גדול? נענה והשיב לו "יש לך רצפט פשוט: משקיעים. ככל שמשקיעים יותר - כן גם מקבלים יותר".

(דורש טוב')

הוא הדבר הגרוע מכל.
כי הבסיס לגדלות הוא במידות הטובות, אל לו לאדם לחיות רק לעצמו. עליו להיות נושא בעול עם אחריו. להרגיש את צרכיו, מועקותיו, ולפעול למענו.
אנחנו מדברים על דמויות מהדור הקודם. כל כך חבל שנפרדנו מהם. זה היה דור שחי אחרת וגדל אחרת, וכך הגיע לדרגות אחרות. שומה עלינו לזכור כיצד, ועם מה, הגיעו גדולי התורה לרום מעלתם: עם

המשך מעמוד 5 | כוחה של מסירות נפש

ההמומות של השניים.
ר' יצחק קם מכיסאו. פניו היו חיוורות, אך עיניו בערו כלפידים. קולו הבוטח הדהד בחלל החדר: "הנני מברך את אלוקי על שזיכני לקדש את שמו הקדוש!". הוא הישיר מבט נוקב בשר ואמר לו: "אני מוכן למות על אמונת!".
השר הסב את פניו לעבר היהודי השני. "ואתה? שתה והצל את חייך!", קרא לעברו.
הלה פלבל בעיניו בפחד. הוא רעד כעלה נידף. המאבק בנפשו

(מתוך 'שיחת השבוע', לוי שייקביץ על-פי 'ספר מארמאריש')

תפלת מנחה וערבית, לשק. עוד שיעורי תורה, לשק. חשבון נפש ותשובה וקריאת שמע שעל המטה, ולשק. ואז אני צורר את השק הגדוש ומעלהו עמי, מחר אפתח שק חדש. וכך, שלוש מאות שישים וחמישה שקים מלאים וגדושים בשנה, במשך שמונים שנות חיים - ואתה תספר לי עם מה יש לי לבוא למרום?!"

איזו חוצפה!...

הבחור נדהם. לא התכוון לכזה גילוי לב. אבל עכשיו, אדרבה: "אז מה אתה מוטרד, אם ברשותך אוצר כה רב!"

הלה נתן בו עיניים יוקדות: "משום כך אני כה מוטרד! למה לתוך השק -

למה לא לתוכי?!"

כמה נפלא, כמה מרעיש!

מאה ברכות ליום, ונניח שהיו בכוונה ראויה, אבל האם נכנסו לתוכנו, חלחלו בנו, או עברו לידנו, נזקפו לזכותנו ותו לא! האם המצוות אכן מקדשות אותנו, והתורה מגדלתנו ומרוממתנו, והצדקה מרוממת אותנו?

(מתוך ומקרבן לתורה - הגדה של פסח)

נענה הלה בסבלנות: "שמח בחור בילדותך, לך נאה לשמות. החיים לפניך, ראוי שתשמח. אבל אני, זקני הלבין. עוד מעט אדרוש למסור דין וחשבון. ואני מוטרד..."

תמה: "אתה מוטרד?! הלוואי על כל עם ישראל שיוכלו למסור דין וחשבון כמוך!"

כאן פקעה סבלנותו של הישיש. אמר בהקפדה: "אתה?! מה אתה יודע איזה דין וחשבון אמסור! אני אומר לך עם מה אבוא! ובכן הסכת ושמע -

בכל יום פותח אני שק חדש.

פוקח עיניים ואומר 'מודה אני', לתוך השק.

נטילת ידים, לשק.

ברכות התורה, לשק.

ברכות השחר, לשק.

פותח בשיעורי תורה, הלכה וחסידות, לשק. עטיפת טלית והנחת תפילין, לשק. תפלת שחרית, לשק.

נטילת ידיים והמוציא, פת שחרית וברכת המזון, לשק.

לימוד בחברותא, ולשק. מוסר שיעור, ולשק. מזכה יהודים במצוות, עושה מעשי חסד ברוחניות ובגשמיות, ולשק.

לא אחת הרהר רבי אריה האם הוא נוהג נכון בהקדישו זמן רב למעשי חסד, כיון שהשתוקק לעסוק בתורה בכל שעות היממה, ואילו מעשיו אלו גולו ממנו זמן רב. באחת מפגישותיו עם רבו, ה'לשם' הקדוש, שטח בפניו את לבטיו. "אם אכן מצליח אתה בחסדיך, אות הוא כי לכך נוצרת", הרגיע ה'לשם', "לך בכוחך זה והושע את ישראל!"

גילוי אליהו

ועוד בהקשר של סבא רבי אריה ואליהו הנביא. אמא היתה מספרת על גילוי אליהו שהיה לסבא רבי אריה.

מדי שנה בשנה, בפרוס חג הפסח, היה רבי אריה עורך מגבית 'קמחא דפסחא' בעבור עניי ירושלים. שנה אחת היתה שנת בצורת, העוני היה גדול, ולא עלה בידו לאסוף את הסכום הדרוש. רבי אריה הסתובב בשוק שבעיר העתיקה כשעצב גדול בלבו. והנה, בעודו ממתין בתחנת האוטובוס, ניגש אליו ערבי, שאל לשמו ומסר לו מעטפה סגורה. כשפתח רבי אריה את המעטפה, הופתע לגלות כי היא מכילה את הסכום החסר בדיוק!

ואמא היתה מסיימת: "סבא רבי אריה התבטא כי צר לו על שאליהו הנביא התגלה אליו בדמות של ערבי בלבד."

ואני אמרתי לאמא כי אין הדבר נורא כל כך - הן גם לאברהם אבינו נגלו המלאכים בדמות ערבים...

(מתוך 'בית אמי')

שח האדמו"ר מסוכטשוב: באחד מימי ראש חודש ביקשני רבי אריה לנסוע עמו לבית חולים למצורעים בבית לחם ולסייע לו בנשיאת סלי מזון בעבור החולים. משהגענו למקום, הופתעת: החולים כולם היו ערבים! "רבי אריה" הבעתי את תמיהתי, "מה מצאתם לנכון לכתת רגליים מחוץ לעיר ולהסתכן בהידבקות ממצורעים שונאי ישראל?"

"יש שם במחלקה יהודי בודד", השיבני, "ולמענו אני נוסע..."

'רב האסירים'

כאשר חיפשה ממשלת המנדט דמות תורנית שתספק את צורכי הדת של האסירים היהודיים, הציעו רבני ירושלים את רבי אריה לתפקיד זה, ומאז נקרא 'רב האסירים'. היו אלו אסירים פליליים, בהם גם עבריינים שפלים, אך רבי אריה לא נרתע מהם: הוא קרבם במאור פנים והשתדל להחזירם למוטב.

מעשה היה בגנב שעזב את דרכו הרעה בזכות קרבתו לרבי אריה. "לעולם לא אשוב לגנוב", הצהיר הלה, "אלא רק עוד פעם אחת - משום שברצוני להעניק לרבי אריה מתנה יקרת ערך..."

באחד הלילות לן בביתו של רבי אריה אסיר משוחרר, גנב לשעבר. והנה, בבוקר התברר כי הלה נעלם יחד עם הפמוטות וגביעי הכסף... פנה רבי אריה לסבתא חנה והכריז בפניה: "הריני מוחל במחילה גמורה לאותו גנב כדי שלא ייענש בגיני" והוסיף בהתעוררות: "הבה נבטיח לעצמנו כי מקרה זה לא ימנע בעדנו מלארץ אנשים שכאלה גם להבא..."

הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל היה יגע על סוגיא אחת ימים ולילות במשך שבועות שלמים, פעמים שהיה מניח על מצחו אלונטית רטובה, כדי לרענן את מוחו היגע. פעם שאלו אחד ממקורביו: "הרי ראש השיבה ידוע כבעל כשרון גדול, מדוע זקוקה לו יגיעה זו? האם קרה משהו?" השיב לו רבי נפתלי בחכמה: "הלא פרנסתי כיום היא מהיותי ראש ישיבה, וחז"ל קבעו ש'מזונותיו של אדם קשים כקריעת ים סוף', משום כך, כנראה, אינני מצליח לומר שיעור טוב מבלי יגיעה ועמל רב".

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל לא היה מוותר על עמל כלשהו בלימוד התורה, גם על יגיעה שיכול היה לוותר עליה, לא ויתר, אדרבה הוא חיזר אחריה ושמח לעמול בה... פעם, באמצע הלימוד נזקק היה לעיין בספר, בחור שהיה עימו נעמד כדי לגשת אל ארון הספרים ולהביא את הספר לרבו, אך הרב הניא אותו מתכניתו, "אל לך לטרוח, אינך יודע היכן הספר מונח, אני אגש להביאו...". לימים הסביר אחיינו הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל את פשר הנהגתו, הוא בהחלט לא רצה להטריח את זולתו, וכאשר היה בידו להסתדר בעצמו בוודאי העדיף לעשות כך, אך מלבד כל זאת הוא ראה בטרחה זו משום 'עמל התורה', ואכן הנהגה זו השאירה רושם עז בקרב תלמידיו, הם ראו שגם בהיותו זקן וחלוש מיהר לטרוח ולהביא כל ספר בעצמו, אף כאשר הדבר היה כרוך בטיפוס על סולם והורדת הספר הדרוש ממרומי ארון הספרים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

עודנו שקוע בהרהורים על התירוץ הנפלא, שמע התלמיד רחש קל סביבו, הוא הרים את עיניו ולהפתעתו ראה את ראש השיבה עומד לידו ובפיו דבר מה אליו, "סליחה, התירוץ שעניתי לך אינו אמיתי, צריך עדיין לעיין בקושייתך...!" טרם הספיק הבחור לשאול מהו הפקפוק בתירוץ שהיה נראה כה נפלא, הסתלק הרב מהמקום, והתלמיד נשאר תמה ומסוקרן... היום תם, והבחור נשכב לישון, לאחר שעברו עליו שעות רבות של עיון בכל צדדי הסוגיא כדי לנסות להבין מדוע חזר בו ראש השיבה מהתירוץ, ולפתע באמצע הלילה, נקישות נשמעות על דלת חדרו, התלמיד התעורר, הביט בשעונו, ארבע בבוקר!! מי נוקש בשעה זו על הדלת? והנה נקשה נוספת, ועוד אחת... התלמיד קם, נטל את ידיו ופתח את הדלת, לתדהמתו רבי ברוך בער, הראש ישיבה הנערץ בפתח, פניו שמחות ומאירות כלפיד, "התירוץ... - קרא רבי ברוך בער - "התירוץ שאמרת לך נפלא... הוא מצוין... בדקתי אותו מכל צדדיו והוא אמת לאמיתה של תורה...". "אם כן" - שאל התלמיד - "מעיקרא מאי קסבר והשתא מאי קסבר? מחמת איזו קושיא חזר בו הרב מהתירוץ, ואיך היא תורצה?" "מהרגע הראשון" - הסביר לו הראש ישיבה - "היה התירוץ נראה נפלא ביותר, אך לאחר כמה רגעים חשבת: איך אפשר להגיד תירוץ אמיתי על קושיא חמורה כל כך ברגע אחד, מבלי לעמול עליו, להתאמץ ולהתייגע. משוכנע הייתי שתירוץ שנקנה בלא עמל אינו יכול להיות אמיתי, כי תורה נקנית בעמל וביגיעה ולא בהבזק של רגע... לכן, למרות שנהניתי מאוד מהתירוץ, לא יכול הייתי להשלים איתו מבלי שנתקיים בו התנאי של 'עמל התורה', עתה לאחר שעמלתי עליו כדבעי, יכול אני להעיד על התירוץ בבטחה כי אמיתי הוא...". הסברו של ראש ישיבה, היה עבור הבחור שיעור חי ומוחשי בעניני 'עמלה של תורה'...

מציץ מן החרכים" שהנה בשניהם לגבי הרואה עצמו, אין הבדל אם הוא משגיח מן החלונות או מציץ מן החרכים, שבשני האופנים הוא רואה בשוה בין מן החלונות ובין מן החרכים, שונה הוא לגבי אלו שרואים אותם מן החלונות והחרכים, אצלם יש חילוק אם רואים אותם מן החלונות או רק מן החרכים, כי אם משגיחים עליהם מן החלונות הרי הם יכולים ג"כ לראות את הרואה כי הרואה הוא נראה, אבל אם מציצים עליהם מן החרכים אין הם יכולים לראות את הרואה. זו היא הנהגת הקב"ה בעולם, לפעמים הוא מציץ מן החרכים, אנחנו לא רואים ולא מבינים כי ממנו הדברים, אבל צריך לדעת שיש מי שעומד מבין החרכים, ומנהיג ורואה בדיוק כמו מהחלונות, אצלו אין הסתר כלל, רק או לפעמים לא רואים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

שכורה, לא הוקשה עלי לעזוב את מקומי וקמתי ועליתי לארץ ישראל כשכל חברי שגרו בדירה משלהם היה קשה להם לעזוב את דירתם ורכושם ונשארו לגור בפולניה. ממשיך הרב שך לספר, שבסופו של דבר כל חברי נספו בשואה לא נשאר מהם זכר ה' ירחם, רק אני נשארתי בחיים. ואז המשיך הרב שך זצ"ל ואמר לילד היתום, לו היו שואלים אותי או את כל בחור אחר באותו העת האם לקבל דירה זה דבר טוב או לא, ללא ספק כל אחד היה אומר אין דבר טוב יותר מלקבל דירה! אולם עתה התברר למפרע שאי קבלת הדירה היה הדבר הטוב ביותר באותו זמן! כן במצבך, לחיות ללא הורים ברור לכולם שאין זה טוב, אמנם לעתיד יתברר שהכל הוא לטובה, וזהו שאמר הכתוב "וראית את אחורי לפני לא יראו". ראוי לסיים באמרה נפלאה של מרן הגה"צ רבי אליהו לאפיאן בעל לב אליהו (שמובאת שם) שפירש את הפסוק "משגיח מן החלונות

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש
שלוחה 2/3-4

הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יצחק לובינשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • אנגלית
שלוחה 2/6

הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

שידורים חוזרים
ממעמדי סיום הש"ס
ומאירועי דרשו
שלוחה 5

הר"ר **יחיאל גולדברג הי"ד**
הפותח בכל יום - באידיש
שלוחה 3/2

הר"ר **אברהם פוקס הי"ד**
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
שלוחה 3/1

הר"ר **שלום יכנס ואברהם פוקס הי"ד**
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

- ◆ האם ניתן לקיים את מצות אכילת מצה במצה שנאפתה בתנור גז?
- ◆ מה הם הסימנים שעל פיהם ניתן לקבוע כי המצה לא תחמיץ עוד?
- ◆ האם יש חשש 'מצה נפוחה' באבעבועות שעל פני המצות?

אופן אפיית המצות

- מצה שנאפתה בתנור גז, בתנור חשמלי, או בתנור המוסק באש הנוצרת באמצעים כימיים - דינה כמצה שנאפתה בתנור המוסק בעצים, וניתן לקיים בה את מצות אכילת מצה בליל הסדר.
- יש לחמם את התנור לפני הנחת הבצק של המצה בתוכו; ואם לא עשה כן - יש האוסרים את המצה באכילה בפסח, משום החשש שבמהלך חימום התנור, טרם שהגיע למידת החום הנדרשת לאפיה, הבצק התחמם והחמיץ.
- מצה שנאפתה יחד עם חמץ בתנור אחד, באופן שהתנור אינו בולע מהחמץ, וכגון שאופה בו לחם חמץ, ללא כל נוזל - מותרת באכילה בפסח.
- מצה שנאפתה בגומה החפורה בקרקע של 'כירה' - ניתן לקיים בה את מצות אכילת מצה בליל הסדר.

חששות חמץ במצה אפיה

- מצה האפיה כל צורכה אינה מחמיצה עוד לעולם. ושלושה סימנים יש לכך שהמצה אפיה כל צורכה: א. כשפורסים את המצה לא נמשכים ממנה 'חוטי' בצק. ב. 'קרימת' פני המצה. ויש אומרים שאין צורך בקרימת פנים מלאה, אלא די בקרימה מעטה, המורה על כך שהמצה אפיה לשליש או למחצה; ויש אומרים שצריך שפני המצה ישתנו לגוון לבן ובלתי מבריק. ג. המצה אינה נפרכת כשמטלטלים אותה. ואין להוציא מצה מהתנור טרם שנאפתה במידה הנדרשת למניעת חימוצה בעתיד, ואף על מנת להחזירה מיד; מחשש שמא החזרתה לתנור תתעכב, ובינתיים תחמיץ.
- 'מצה כפולה' - אם נאפתה בפסח, המצה כולה אסורה באכילה בפסח; אך אם נאפתה לפני הפסח, מותר לאכול

את כל המצה מלבד מקום הקפל, וסביבותיו ברוחב 'כדי נטילה'.

• 'מצה נפוחה' אסורה באכילה בפסח. וישנם שני פירושים ל'מצה נפוחה': האחד - הפרדות בעובי המצה לשנים, כאשר החלק העליון נפוח כלפי מעלה. והשני - במקום מסוים במצה, כל עובי המצה נפוח כלפי מעלה. ומידת הנפיחות המחשיבה את המצה כ'מצה נפוחה', היא כרוחב אצבע אגודל בינונית (2.4-2 ס"מ, לשיטות השונות). מידה זו אמורה הן ביחס לרוחב מקום הנפיחות, והן ביחס לגובה הנפיחות.

• במצות הדקות שבימינו מצויות אבעבועות רבות, ונפיחויות רבות, אך שינויים אלו אינם מחשיבים את המצה כ'מצה נפוחה', מפני שאינם סימני חימוץ, אלא הם נוצרים מחמת חום התנור.

• שתי מצות שהונחו בתנור זו על גב זו - אף במקרה שרק מקצת שטחה של המצה העליונה מונח על מקצת המצה התחתונה, נחשבות שתיהן כ'מצה כפולה'.

• בשעת אפיית המצות יש להקפיד שלא תגענה זו בזו בתנור בטרם נאפו, מפני שקיים חשש שמקום המגע לא יאפה כראוי ויחמיץ.

• בצק של מצה שכבר רוודד והוכן להכנסה לתנור, לכתחילה אין להופכו לגוש בצק ולרדדו שנית, משום שיש לחשוש שהבצק לא יהיה 'מקשה אחת', ויהיו בו סדקים וקפלים שנחשבים כ'מצה כפולה'.

• את מצות אכילת מצה בליל הסדר, יש לקיים במצה שלא הושרתה בנוזל כלשהו, ובדיעבד, אם המצה הושרתה במים, יצא ידי חובתו, אך אם המצה הושרתה בנוזל אחר, חובה לשוב ולאכול מצה אחרת.